

**T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI**

**T.C. KUZEY ANADOLU
KALKINMA AJANSI**
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Bölgenin Pusulası, Özgin Fikirlerin Referans Noktası

TR82 Bölgesinde Girişimciliğin Mevcut Durumu Araştırma Raporu

**T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI**

**T.C. KUZEY ANADOLU
KALKINMA AJANSI**
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Bölgenin Pusulası, Özgün Fikirlerin Referans Noktası

TR82 Bölgesinde Girişimciliğin Mevcut Durumu

Araştırma Raporu

**2021
ARALIK**

RAPORUN KAPSAMI

Bu araştırma raporu, Kastamonu, Sinop ve Çankırı illerinden oluşan TR82 Bölgesinde kadın ve genç girişimciliğinin mevcut durumunun ortaya konulması ve bölgesel kalkınma da girişimcilik bakış açısının kazandırılması amacı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda faaliyet gösteren Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır.

HAKLAR BEYANI

Bu rapor, yalnızca ilgililere genel rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Raporda yer alan bilgi ve analizler raporun hazırlandığı zaman diliminde doğru ve güvenilir olduğuna inanılan kaynaklar ve bilgiler kullanılarak, yatırımcıları yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı olarak yazılmıştır. Rapordaki bilgilerin değerlendirilmesi ve kullanılması sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak yatırım kararı veren ya da finansman sağlayan şahıs ve kurumlara aittir. Bu rapordaki bilgilere dayanarak bir eylemde bulunan, eylemde bulunmayan veya karar alan kimselere karşı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansına aittir. Raporda yer alan görseller ile bilgiler telif hakkına tabi olabileceğinden, her ne koşulda olursa olsun, bu rapor hizmet gördüğü çerçevenin dışında kullanılamaz. Bu nedenle; Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'nın yazılı onayı olmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz, kaynak gösterilmeden iktibas edilemez.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞİMCİLİK ÜZERİNE	3
2. TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİK	5
2.1. Girişimcilere Sağlanan Destekler	10
2.1.1. KOSGEB Destekleri	11
2.1.2. Girişimcilik Eğitimleri	17
2.1.3. İŞGEM.....	18
3. BÖLGE'DE GİRİŞİMCİLİK	20
4. SONUÇ	23
5. KAYNAKÇA.....	25

TABLolar

Tablo 1: KOSGEB'ten Destek Alan Girişimci Sayıları, 2012-2020.....	11
Tablo 2: Kastamonu'da NACE Koduna Göre 1. Sırada İşletme Açılan Faaliyet Konusu.....	14
Tablo 3: Çankırı'da NACE Koduna Göre 1. Sırada İşletme Açılan Faaliyet Konusu	16
Tablo 4: Sinop'ta NACE Koduna Göre 1. Sırada İşletme Açılan Faaliyet Konusu.....	17
Tablo 5: KOSGEB Girişimcilik Eğitimlerini Alan Kişi Sayısı, 2010-2020.....	18
Tablo 6: Kastamonu İŞGEM Bilgileri	19
Tablo 7: Sinop İŞGEM Bilgileri	20
Tablo 8: Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesinde Yayımlanan İlanlar, 2020	22
Tablo 9: İllere Göre Esnaf, İşyeri, Nüfus ve Oda Bilgileri	22
Tablo 10: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ticaret Sicil Gazetesi Verileri, 2019-2020	22

ŞEKİLLER

Şekil 1 Girişimciliği Etkileyen Faktörler.....	4
Şekil 2: Küresel Girişimcilik Endeksi Dünya Haritası, 2018	5
Şekil 3: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Yıllara Sari Dağılımı, Türkiye	12
Şekil 4: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Yaş Gruplarına Göre Yıllara Sari Dağılımı	12
Şekil 5: KOSGEB'ten Destek Alan Kadın ve Erkek Girişimcilerin Yıllara Sari Dağılımı, Türkiye	13
Şekil 6: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Yıllara Sari Dağılımı, Kastamonu	13
Şekil 7: KOSGEB'ten Destek Alanların Yaş Grubuna ve Yıllara Göre Dağılımı, Kastamonu	14
Şekil 8: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Yıllara Sari Dağılımı, Çankırı	15
Şekil 9: KOSGEB'ten Destek Alanların Yaş Grubuna ve Yıllara Göre Dağılımı, Çankırı.....	15
Şekil 10: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Yıllara Sari Dağılımı, Sinop	16
Şekil 11: KOSGEB'ten Destek Alanların Yaş Grubuna ve Yıllara Göre Dağılımı, Sinop	17
Şekil 12: İşveren ve Kendi Hesabına Çalışanların Toplam İstihdam İçerisindeki Oranı, 2020	21
Şekil 13: Türkiye ve TR82 Bölgesinde İşveren ve Kendi Hesabına Çalışanların Toplam İstihdam İçerisindeki Oranı, 2015-2020	21

TR82 BÖLGESİNDE KADIN VE GENÇ GİRİŞİMCİLİĞİNİN DURUMU RAPORU

1. GİRİŞİMCİLİK ÜZERİNE

Geçtiğimiz son yıllarda girişimcilik ve girişimciler ile ilgili çalışmalar artsa da girişimciliğin kökeni 18. Yüzyılın başına (bazı kaynaklarda 17. Yüzyıl olarak geçmektedir) kadar uzanmaktadır. Fransız Ekonomist/Düşünür Richard Cantillon tarafından ele alınarak tanımlanmıştır. Cantillon girişimcilik tanımlamasını “belirsiz bedel”, “risk” gibi kavramlar üzerinden kurgulayarak girişimciyi sonunu tahmin edemeden risk alarak henüz belirlenmemiş bir fiyat üzerinden satmak üzere üretim girdisini ve hizmetlerini bugünden alan ve üreten kişi olarak girişimciyi tanımlamaktadır (DOKA, 2017)

Girişimciliğin tarihsel gelişimine bakıldığında, Aşkın, Nehir ve Vural’ın 2011 yılında Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi’nin 6:2 numaralı sayısında yayınlanan “Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi” isimli çalışmasında insanların hayatta kalmak için beceriler edinmeye başladığı süreçten beri girişimciliğin var olduğu belirtilmiştir. İnsanların hayvanları evcilleştirmeye ve yerleşik hayata geçmesi ile başladığı dönem ile birlikte girişimcilik bakış açısının oluştuğu ve hatta bazı yüz yıllarda toplumsal olaylara yön verdiği de ele alınmaktadır. Çobanlığa dayanan ev ekonomisi ile ilkel toplumlarda başlayarak, tarıma dayalı köy ekonomisinin olduğu derebeylik döneminde takasa dayalı topluluk çıkarlarının hâkim olduğu zamanlarda bireysel girişimcilik algısı henüz yoktur. 11. Yüzyıl ve sonrasında mesleklerin oluşması ve birbirinden ayrılarak farklılaşan küçük el sanatlarının gelişimi ile işçi ve atölyede çalışma kavramlarının çıktığı kent ekonomisi döneminde bireyselleşmeye başlayan girişimcilik, pazar ekonomisinin oluşmaya başladığı 15. – 19. Yüz yıllar arasında Avrupa’da oluşan ekonomik politikalar döneminde ekonomik hayatta önemli bir yer edinmesine neden olmuştur. Bu durum 20. Yüzyıl sonrasında dünya genelinde yaşanan krizler, şirketlerin çoğalması, bilimsel gelişmeler, ülkeler arası savaşların olduğu dönemde girişimciliğin ekonomik kalkınma için önemli bir role bürünmesini sağlamıştır. (Aşkın, Nehir, & Vural, 2011)

Günümüzde kullanılan girişimcilik anlayışı Joseph Schumpeter’in Yıkım Teorisi ile içselleştirilmiş bir kavram olarak karşımıza çıkmakta ve girişimci, kapitalist ekonomide, sistem değişimini sağlayacak bir kahraman olarak ele alınmaktadır (Ankara Kalkınma Ajansı, 2014, s. 20). Girişimcinin yenilikçi olması ve daha önce yapılmamış bir fikirden yola çıkıp bir yenilik ortaya koyarak toplumsal değişime neden olması ile ekonomide dengeyi bozacağını düşünen Shumpeter girişimciliği yenilikçilikle özdeşleştirmiştir.

Girişimci ve girişimcilik kavramları pek çok farklı şekillerde tanımlamalar yapılarak ele alınmıştır. Schumpeter’in 1930’larda girişimciliği yenilikçilik ile birlikte tanımlamasında sonra yenilikçiliğin ekonomik büyümeler üzerine olan etkilerine dair farklı çalışmalar yapılmıştır. Dollinger 1990’larda girişimciliği risk ve belirsiz koşullarda kazanç elde etme amacıyla yenilikçi bir ekonomik organizasyonu oluşturmak olarak tanımlamıştır.

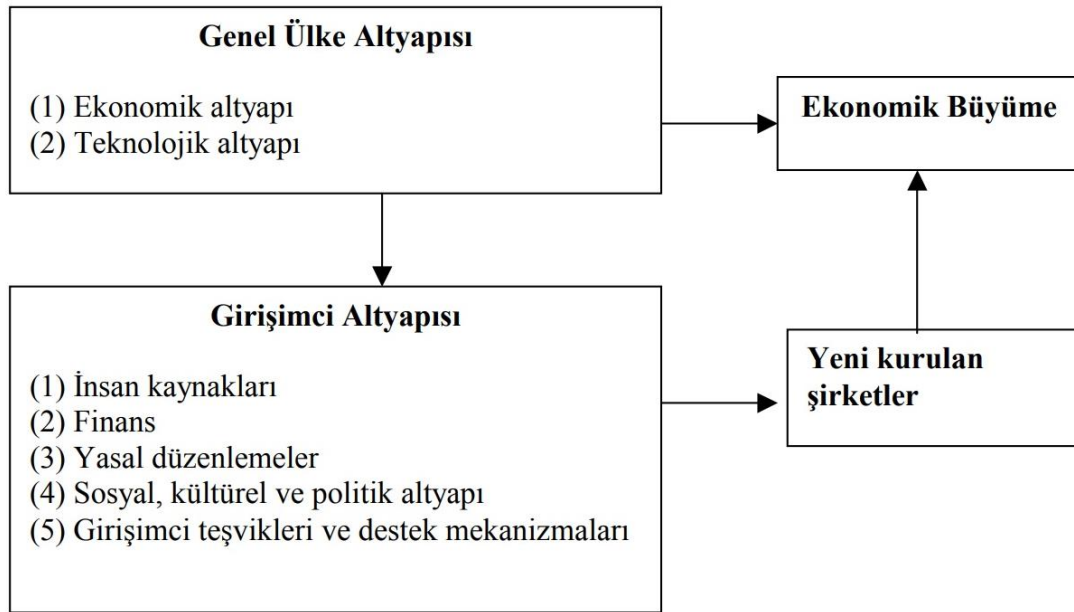
Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı (OECD – Organization for Economic Cooperation and Development) 2006 yılında EUROSTAT ile çalışmalarına başladığı Girişimcilik Göstergeleri Programı (Entrepreneurship Indicators Programme - EIP) kapsamında girişimciliği; yeni ürünleri, süreçleri veya pazarları belirleyerek ve bunlardan yararlanarak ekonomik faaliyetin yaratılması veya genişletilmesi yoluyla değer üretme peşindeki girişimci insan eylemi olarak tanımlar. Girişimciliği her zaman finansal zenginlik yaratma olarak değil, birçok farklı sonuçla birlikte ekonominin genelinde kendini gösteren bir olgu olarak da ele alınması gerektiği belirtilmiştir. (OECD, 2017, s. 14) Söz konusu sonuçlara işsizlik, eşitsizliklerle mücadele ve çevresel sorunlar örnek olarak gösterilmiştir.

Küresel Girişimcilik Monitörü (Global Entrepreneur Monitor) girişimciliği, Reynolds tarafından “birey veya bireylerin veya işletmelerin yeni iş ya da yeni girişim yaratması, kendi işini kurması veya var olan işi genişletme faaliyetinde bulunması olarak tanımlamıştır” (Karadeniz, 2019, s. 9) OECD girişimciyi, yeni iş imkânlarını şekillendiren ve kaynakları iyi değerlendirme kabiliyetine sahip olan kişi olarak tanımlamaktadır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014). Kültürel ve sosyal konulara girilmeden girişimciliğin bütünsel bir şekilde tartışılması mümkün olmayacaktır. Girişimci içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, kültürel ortamdaki etkilenir ve bu ortamı etkiler. Girişimcilik ile bireyin içinde yaşadığı doğup büyüdüğü sosyal yapı arasında yakın ilişki ve etkileşim bulunmaktadır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014).

Türkiye’de girişimciliği geliştirmek için oluşturulan 2015 – 2018 yıllarını kapsayan Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı (GİSEP) girişimcilik tanımını OECD ve GEM tanımlamalarını temel alarak yapsa da girişimcinin özelliklerini “*Mevcut veya kendi oluşturduğu fırsatları kullanabilmek için ihtiyaç duyulan kaynakları temin ederek eldeki kaynaklarla birleştiren ve bunları üretime ve hizmete dönüştürmek için organize eden, bir iş kurmanın bütün aşamalarında kendiliğinden inisiyatif alan ve liderlik özellikleri gösteren, bu aşamalarda riskleri hesaplayıp bunlarla ilgili tedbirleri alarak risklere rağmen yoluna devam eden, sürekli yenilik arayan ve bu arayışta müşterilerin beklentilerine duyarlı olmanın ötesinde kendisi beklenti oluşturan nitelikler*” (KOSGEB, 2015, s. 18) olarak belirlemiştir.

Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) 2003 yayınladığı bir basın bülteninde girişimciyi, “risk alarak yenilik yapan, diğer bir deyişle, girişimci fırsatları gözleyen ve onları bulduğunda her tür riski alarak gerçekleştirmeye çalışan” kişi olarak tanımlarken, girişimciliği “girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüne verilen ad” olarak tanımlamaktadır. (TÜSİAD, 2003) TÜSİAD girişimcilik tanımlarında yenilikçilik ve üretimi birlikte ele almıştır. Girişimciliği etkileyen faktörler ülke yapısı, girişimci altyapısı, yeni kurulan şirketler ve ekonomik büyüme olarak gösterilmiştir.

Şekil 1 Girişimciliği Etkileyen Faktörler

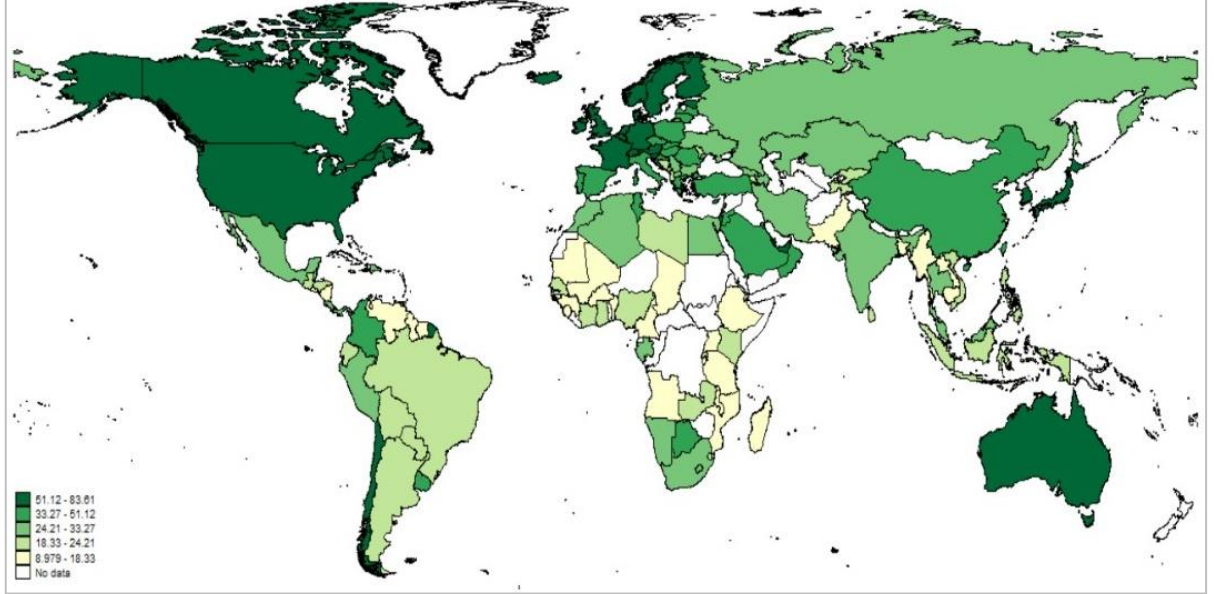
Kaynak: TÜSİAD, 2003 Basın Bülteni

Girişimcilik üzerine yapılan çalışmalar göstermektedir ki girişimcilik her zaman ekonomik büyümenin ve yeni istihdam yaratmanın çözümü olarak devletler tarafından görülmüş ve özellikle küreselleşen dünyada daha fazla desteklenmeye başlanmıştır. Bu durumu fark eden ülkelerde ekonomilerini geliştirme yollarından biri olarak girişimciliği görmüş ve bu alanda yoğun politikalar ile girişimciliği desteklemişlerdir. OECD ülkelerini içeren bir araştırmada ekonomik gelişmişlikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur (Gülşen, 2021). Bu araştırmada, Gayri safi yurtiçi hasıla değerleri yüksek olan ülkelerin işletme sayılarında yüksek olduğu görülmüştür. OECD ülkelerinde girişimcilik faaliyetlerinin ekonomik etkileri üzerine yapılan bir diğer araştırmada girişimcilik faaliyetlerindeki %1’lik artış ekonomik büyümede %0.044 oranında artırdığı, sermaye birikimindeki %1 birimlik artışın ise ekonomik büyümeyi %0.192 oranında artırdığı tespit edilmiştir (Şahin, 2018).

Ülkeler arası girişimcilik ekosistemi açısından karşılaştırma yapabilmeyi mümkün kılmak için Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Enstitüsü (GEDI) tarafından Küresel Girişimcilik Endeksi (GEI) geliştirilmiştir. Küresel Girişimcilik Endeksi, bir ülkede girişimcilik ekosistemi sağlığının bir göstergesi olarak tasarlanmıştır. Endeks, Girişimci Tutumları, Girişimci Faaliyetler ve Girişimci Amaçlardan oluşan üç farklı bölümden oluşan toplam 14 ayak üzerine kurulmuştur (Acs, Szerb, & Lloyd, 2017). Girişimci Tutumları (*Entrepreneurial Attitudes Pillars*) bölümünde fırsat algısı (Opportunity Perception), girişim becerileri (Startup Skills), risk kabulü (Risk Acceptance), ağ kurma

(Networking), kültürel destek (Cultural Support) konuları yer almaktadır. Girişimci Faaliyetler (*Entrepreneurial Aspirations Pillars*) bölümünde ürün inovasyonu (product innovation), süreç inovasyonu (process innovation), yüksek büyüme (high growth), uluslararasılaşma (internationalization), risk sermayesi (risk capital) ayakları bulunmaktadır. Girişimcilik Yetileri (*Entrepreneurial Abilities Pillars*) bölümünde fırsat girişi (opportunity startup), teknolojiyi içselleştirme (technology absorption), beşeri sermaye (human capital), rekabet (competition) ayakları yer almaktadır.

Şekil 2: Küresel Girişimcilik Endeksi Dünya Haritası, 2018

Kaynak: Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Enstitüsü (GEDİ), 2018

2018 yılında yapılan Küresel Girişimcilik Endeksi'ne göre en yüksek gelişimi gösteren ilk on ülke sırasıyla; ABD (83.6 puan), İsviçre, Kanada, İngiltere, Avustralya, Danimarka, İzlanda, İrlanda, İsveç ve Fransa (68.5 puan) olmuştur. Türkiye ise 137 ülkeden oluşan bu listede 44.5 puanla 37. Sırada yer almıştır. Türkiye'nin bireysel girişimcilik endeksi puanı, kurumsal girişimcilik endeksi puanında daha yüksektir. Bu durum "Türkiye'de yaşayan bireylerin girişimci bir ruha ve beceriye sahip olduğunu ancak girişimcilik için uygun ortamı hazırlayan kurumların yeterince gelişmediğini göstermektedir." (Türkmen & Özkara, 2019) Türkiye endeks çalışması içerisinde OECD ülkeleri ile karşılaştırıldığında endeksin üç dayanak bölümlerinden de OECD ülkelerinin ortalamasının altında kaldığı görülmüştür.

2. TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİK

Türkiye'de girişimciliğin tarihsel gelişimini anlamak için Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki devletin ekonomik anlayışına da bakmak gereklidir. Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türkler zanaatkarlık ve girişimciliği ticaret ile pekiştirme konusunda çok iyi ve Selçuklulardan itibaren başlayan ahilik teşkilatı ve felsefi uygulamalarının devamında oldukları görülürken Osmanlı'nın ilerleme dönemindeki ekonomik politikalarından ve topluluk temelli meslek gruplarının ayrılmaya gidilmesinden dolayı girişimcilik faaliyetleri Türklerden ziyade diğer din ve etnik kökenli vatandaşlara kalmıştır. (Aşkın, Nehir, & Vural, 2011) Gerek güvenlik gerek dini sebeplerden dolayı Osmanlı İmparatorluğunda ticaret ve zanaatkarlık el değiştirerek yabancı kökenli vatandaşlara verilmiştir. Türkler özellikle askerlik, tarım temelli çiftçilik ve devlet memurluğu gibi alanlarda devlet politikası olarak tutulmuştur. Yıllarca askere giden özellikle Türkler iş ve eğitim konusunda kendilerini geliştirebilecekleri dönemleri kaçırmış diğer topluluklar ise bu yılları iş kurma üzerine kullanmıştır. Devletin uygulamış olduğu topluluk temelli mesleki ayırım politikası ve uygulamaları 20. Yüzyılın başlarında sanayi devrimi gibi ilerlemelerin Anadolu topraklarında gelişmesinin gecikmesine de neden olmuştur. Osmanlı'nın son dönemlerinde topluluklar arası mesleki kümelenmeler ve uzmanlaşmalar dağıtılmaya ve Türklerin de faydalanabileceği teşviklerin yer aldığı ekonomik politikaları düzenleyen kanunların ve uygulamaların hayata geçirilmesi ve devlet eli ile sanayileşmenin başlatılması için şeker, tekstil, savaş malzemeleri, seramik, ayakkabı gibi alanlarda ilk fabrikalar 1800'lerde kurulmuştur. 1900'lerde ise devlet eliyle kurulan bu fabrikaların çeşidi ve sayısı artmış, özel girişimlerin ise bu dönemde hala sermaye ve teknik bilgilerin yetersizliğinden küçük atölyeler ile sınırlı olduğu belirlenmiştir (Gödek, 1994, s.21 aktaran Aşkın, Nehir, & Vural, 2011).

Cumhuriyet döneminde ise Anadolu'daki vatandaşları girişimciliğe özendirme ve ısındırmak için devlet politikası olarak özel girişimlerin başlatılmasına yönelik politikalar 1960'lara kadar devam etmiştir. Ekonomik olarak büyümenin sağlanması için devlet eli ile kurulan fabrikalara, özel girişimciliği de desteklemek için teşviklerin çıkarılmasına neden olmuştur. 1960'lardan sonra devletçilik algısı terkedilmeye başlandıkça, sanayi ve endüstri de gelişmeler oldukça serbest mesleklerden girişimci olmaya başlayanların da sayısı hızla artmıştır. 1980'li yıllarda serbest piyasa ekonomisine geçilmesi ile birlikte ülkedeki girişimlerin hem gelişmesi hem de sayı olarak artması desteklenmiştir. (Şahin, 2018) 1990'lı yıllarda devletin içinde yer aldığı ekonomik belirsizliklere rağmen girişimcilik faaliyetlerinin arttığı görülmektedir. 2000'li yıllarda bilgi toplumu olmanın getirdiği yenilik, küresel gelişimlere ayak uydurma, yaratıcılık, teknolojik inovasyonlar gibi gelişimler sayesinde girişimciliğin ekonomik ve toplumsal değeri artmıştır.

Türkiye'de özellikle özelleştirme politikalarının yoğun olarak devlet politikası olarak uygulandığı 1980'lerden sonra modern girişimci yaratma çalışmaları, zamanla girişimcilik üzerine spesifik politika üretilmesi ile devam etmektedir. Beş yıllık kalkınma planları incelendiğinde "girişimci" kelimesinin ilk defa 1973-1977 yıllarını kapsayan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda Kamu Girişimciliği başlığında geçtiği görülmektedir. (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 2021) Bu başlık altında genellikle kamu tarafından verilecek teşvik ve desteklere kamu iktisadi teşebbüslerinin geliştirilmesine yönelik ilişkin politikaların olduğu ve özel sektörün yanı sıra halk tasarruflarını kullanan kurumların (vakıf, dernek gibi) da üçüncü sektör olarak tanımlanarak gelir ve döviz getirici faaliyetler ile birlikte yatırımlarının artması gerektiğine dair söylemler yer almaktadır.

1979-1983 yılları arasını kapsayan Dördüncü Kalkınma Planında ise girişimciliğin Kamu ve Yaygın Halk Girişimciliği olarak iki ayrı bölümde ele alındığı görülmektedir. Kamu girişimciliğinin üçüncü plan döneminde kamu iktisadi teşebbüslerinin yönetimlerinde sorunlar olduğu ortaya konulmuş ve ekonomik denetimlerin yetersiz olduğu plan içerisinde yer almıştır. "553. IV. Plan döneminde kamu girişimciliği, kamu girişimlerinin bütünlüğü ve etkinliğini artırıcı bir biçimde ele alınmaktadır. İleri işletmecilik ilkelerine göre çalışarak kaynak yaratacak ve sağlıklı bir finansman yapısına kavuşturulması esas alınacak olan kamu girişimlerinin kurumsal değişikliğine yönelik çalışmalar, IV. Plan döneminin başında tamamlanarak belirli bir zamanlama içinde uygulamaya konulacaktır." (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 1979) ibaresi yer almaktadır. Bu plan döneminde kamu girişimciliği ile kurulmuş teşebbüslerin en verimli çalışabilmesi için gerekli önlem, politika ve stratejilerin uygulamaya konulacağından bahsedilmiştir. Dördüncü planın yapılmasından önceki yıllarda çok ortaklı halk girişimlerinin de özellikle yurtdışında çalışan işçiler temelli kurulduklarını fakat yeterince verim alınmadığını ve ilerleme kaydedilemediği ortaya konulmaktadır. Halk girişimciliğinin de desteklenmesi adına "1184. Ekonominin işleyişine ve yönetimine, demokratik

ölçüler içinde, çalışanların ve küçük tasarruf sahiplerinin yaygın olarak katılmasını; sınırlı olan kaynakların küçük tasarruflar yoluyla, özellikle bölgesel ve yerel yatırımlara yönlendirilerek değerlendirilmesini yerel ve bölgesel doğal kaynakların ve işgücü potansiyellerinin gelişme sürecine daha etkin ve rasyonel bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlamak amacıyla çok ortaklı şirket niteliğinde yaygın halk girişimciliğinin kamunun yönlendirici desteği altında hızla geliştirilmesi amaçlanacaktır.” maddesi bulunmaktadır.

Beş yıllık kalkınma planlarında girişimcilik üzerine yapılan ele alınan politikalar 1973-1977 yıllarını kapsayan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda kamu girişimciliği ile başlamış ve halk girişimciliği de planlarda yer almaya başlamışken, 2000'li yıllar sonrasında daha çok özel sektör temelli ve bireysel girişimciliği destekleyecek devlet politikaları yerini almıştır. Özellikle Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda girişimciliği desteklemek için girişimci sermayesi ve girişimci fonu gibi devlet desteklerinin bireysel girişimcilik alanında da sağladığı gelişmeler ise girişimciliğe kalkınma nezdinde verilen önemin göstergelerinden biridir.

2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı hazırlıkları yapılırken girişimcilik konusu KOBİ'lerden ayrı bir şekilde ele alınarak girişimciliğe özel bir çalışma komisyonu kurulmuştur. Bunun temel nedeninin sanayileşme sürecinin bir yan ürünü olarak ortaya çıkmış olan KOBİ'lerle girişimcilerin kalkınmadaki rollerinin ve ihtiyaç duydukları desteklerin birbirinden farklı olmasına olan inançtır. (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013, s. xv) Bu ihtisas komisyonun hazırladığı “Girişimciliğin Geliştirilmesi Özel İhtisas Raporu'nda girişimcilik özellikle ‘yenilikçilik’ kavramı ile ele alınarak birçok yerde vurgusu yapılmıştır. Girişimciliğin geliştirilmesi için özellikle örgün öğretimin her seviyesinde girişimciliği bir kültür olarak çocuk ve gençlere aşılayabilmek için müfredat çalışmaları yapılması gerektiği belirtilmiştir. Girişimciliğin ülkede geliştirilmesi ile de “Beşerî Sermayenin Güçlendirilmesi”, “Kamu Yönetimi ve Adalet Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi”, “Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Azaltılması” ve “Rekabet Gücü Yüksek Üretim Yapısı” alanlarının da olumlu yönde gelişeceği beklenmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013, s. 99).

2019-2023 yılları arasını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı'nda ise girişimcilik özel olarak Girişimcilik ve KOBİ'ler isimli başlık altında ele alınmıştır. Temmuz 2019 Plan içerisinde başlığın amacı “448. Girişimcilik kültürünün, teknoloji tabanlı ve yenilikçi girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesi, finansmana, bilgiye ve pazara erişim imkânlarını geliştiren girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi, firmaların ölçek büyütmelemlerinin sağlanması temel amaçtır.” (TC Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019) olarak belirtilmiştir. Girişimcilik ve KOBİ'lerin geliştirilmesi ile birlikte esnaf ve kooperatiflerin güçlendirilmesi için alınması için politika ve tedbirleri şöyle ele alınmıştır:

449. KOBİ ve girişimcilere yönelik yenilikçi finansman imkânları geliştirilecektir.

449.1. Kurumsal ve bireysel girişim sermayesi, kitle fonlaması, etki yatırımcılığı gibi alternatif finansman imkânları güçlendirilecek ve kullanımlarının artırılması sağlanacaktır.

449.2. Kredi garanti sistemi geliştirilerek girişimlerin yenilikçi iş modelleri, Ar-Ge ve yenilik projelerinin finansmanında kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

450. Teknoloji odaklı girişimlerin fikir aşamasından, ölçeklenerek kurumsallaşma safhasına kadar tüm aşamalarda ihtiyaçlarına hitap edecek bir Girişim Destek Paketi hayata geçirilecektir.

450.1. Türkiye'deki girişimcilik ekosisteminde yer alan tüm paydaşların faydalanabileceği, girişim bilgilerinin yer aldığı, yatırımcıların tanıtıldığı, girişimcilerin kullanabileceği kuluçka ve hızlandırma merkezleri hakkında bilgiler olan, girişimciliğe yönelik desteklerin özetlendiği, eğitimlerin listelendiği, gelişmelerin paylaşıldığı düzenli olarak güncellenen bir Türkiye girişim ekosistemi platformu kurulacaktır.

450.2. Girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesine yönelik tüm paydaşlara hitabeden yapıların geliştirilmesine öncelik verilecektir.

450.3. Kurumsal şirketlerin ve yöneticilerinin, erken aşama girişimlerine yönelik hızlandırma programlarına katılımını ve yatırımcı olmalarını, mentörlük desteği sunmalarını, sipariş desteği vermelerini özendirecek mekanizmalar geliştirilecektir.

450.4. Öncelikli sektörlerde start-up, yenilikçi KOBİ ve büyük firmaların iş birliği kapasitesini geliştirmeye yönelik platformlar kurulacak, eşleştirme ve ortak proje geliştirme desteği verilecektir.

450.5. Girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla bürokratik ve hukuki öngörülebirlilik artırılacak, mevzuat sadeleştirilecektir.

450.6. Yurt dışından ülkemize girişimci çekmek amacı ile kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılacaktır.

450.7. Akademisyenlerin ve kurumsal şirketlerde çalışanların, profesyonel işlerinin yanında girişimci olmalarını kolaylaştıracak düzenlemeler hayata geçirilecektir.

452. Girişimcilik kültürü geliştirilecek, hedef ve performans bazlı odaklı destek modelleri oluşturulacaktır.

452.1. İstanbul öncelikle bölgesel sonrasında ise küresel girişimcilik merkezlerinden birisi haline getirilecektir. Bu kapsamda yurt dışından girişim, girişimci ve ekosistem aktörlerinin ülkemize gelmesini cazip kılabilecek destekler ve düzenlemeler içeren Uluslararası İstanbul Girişimcilik Programı başlatılacaktır.

452.2. Hızlı büyüyen firmaların uluslararası rekabet güçlerini artırmak üzere bu firmalara uygun, performansı dikkate alan esnek bir destek modeli geliştirilecektir.

452.3. TGB'lerdeki firmalarda ve özel sektör Ar-Ge Merkezlerinde Ar-Ge projelerinde yer alacak lisans öğrencilerine yönelik staj desteği verilecektir.

452.4. Sosyal girişimcilikle ilgili düzenleme yapılacak, sosyal etkinin ölçülmesine yönelik kapasite artırılacak, analiz sonuçlarına göre iyi uygulamaların topluma katkıları oranında destek miktarlarının kademeli olarak artırılması sağlanacaktır.

KOSGEB koordinatörlüğünde Girişimcilik Konseyi çalışmaları 2012 yılında başlatılarak 2015-2018 yıllarını kapsayan "Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı (GİSEP)" hazırlanmıştır. GİSEP'in genel amacı, "Ülkemizde girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmek" tir. (KOSGEB, 2015) GİSEP, genel amaca ulaşmak üzere belirlenen altı müdahale alanındaki stratejik hedefler ve bu hedefler çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarca 2015-2018 döneminde yürütülecek eylem ve projeleri kapsamaktadır. GİSEP'te toplamda altı stratejik hedef ve 64 eylem bulunmaktadır.

Stratejik Hedef 1. Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi

- 1.1. Girişimcilik desteklerinde ön ödeme yapabilmeye sağlanacaktır.
- 1.2. Yeni girişimlerin önündeki mevzuat engelleri ortadan kaldırılacaktır.
- 1.3. Tasfiye süreçleri kolaylaştırılacaktır.
- 1.4. İflas eden girişimcilere ikinci şans tanınması kolaylaştırılacaktır.
- 1.5. İşletme devri kolaylaştırılacaktır.
- 1.6. Girişimcilik politikalarına yönelik araştırmalar yapılacaktır.
- 1.7. Kuluçka merkezleri (inkübatörler) için düzenleyici çerçeve oluşturulacaktır.
- 1.8. Kuluçka ve hızlandırıcı merkezleri ağı oluşturulacaktır.
- 1.9. Girişimcilik portalı kurulacaktır.
- 1.10. Düzenleyici çerçeve kadın girişimciliği perspektifinden değerlendirilecektir.

1.11. Girişimcilikle ilgili düzenlemelerde ilgili tarafların görüşlerinin alınmasına yönelik istişare (konsültasyon) rehberi hazırlanacaktır.

Stratejik Hedef 2. Yenilikçi Girişimciliğin Desteklenmesi

- 2.1. Genç girişimcilere özel kuluçka merkezleri (inkübatörler) kurulması özendirilecektir.
- 2.2. Hızlı büyüyen ve küresel doğan işletmeler geliştirilecek ve desteklenecektir.
- 2.3. Yenilikçi girişimciler desteklenecektir.
- 2.4. Üniversitelerde tematik kuluçka merkezlerinin / hızlandırıcıların açılması teşvik edilecektir.
- 2.5. Teknogirişimciler desteklenecektir.
- 2.6. Akademisyenlerin girişimciliği özendirilecektir.
- 2.7. İnternet girişimleri geliştirilecektir.
- 2.8. Öncelikli sektörlerde yenilikçi girişimciliği desteklemek amacıyla kuluçka merkezleri ve hızlandırıcıların kurulması desteklenecektir.
- 2.9. Yenilikçi girişimcilik desteklerinin sağlanmasında mevcut hızlandırıcılarla yapılabilecek iş birliklerine yönelik bir analiz çalışması yapılacaktır.
- 2.10. TGB'lerde hızlandırıcılar için, OSB'lerde ise hem hızlandırıcı hem de kuluçka merkezleri için yer tahsisi yapılarak girişimcilik geliştirilecektir.

Stratejik Hedef 3. Kadın Girişimciliği, Genç Girişimciliği, Eko Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik ve Küresel Girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması

- 3.1. Sosyal girişimcilik tanımının ve kapsamının belirlenmesine yönelik çalışma yapılacaktır.
- 3.2. Üniversitelerde sosyal girişimcilik faaliyetlerinin geliştirilmesi için proje yarışmaları düzenlenecektir.
- 3.3. Girişimciliğin desteklenmesi amacıyla özel sektör kamu sektörü iş birlikleri geliştirilecektir.
- 3.4. "Sorumlu girişimcilik" bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.
- 3.5. "Kadın Girişimci Elçileri" projesi yaygınlaştırılacaktır.
- 3.6. Kadın girişimcilere yönelik eğitim ihtiyaç analizi yapılacaktır.
- 3.7. Kadın girişimcilerin sorunları konusunda araştırmalar yapılacaktır.
- 3.8. Girişimcilere yönelik mentorluk çalışması yaygınlaştırılacaktır.
- 3.9. AB genç girişimci programlarına katılım sağlanacaktır.
- 3.10. Eko girişimcilik özendirilecek ve desteklenecektir.
- 3.11. Yeşil etiket uygulaması hayata geçirilecektir.
- 3.12. Girişimcilerin yabancı yatırımcılarla temasları arttırılacaktır.
- 3.13. Engellilerin girişimciliği özendirilecektir.
- 3.14. Destek izleme sistemi geliştirilecektir.

Stratejik Hedef 4. Girişimcilik kültürünün geliştirilmesi

- 4.1. İller ve bölgeler düzeyinde girişimcilik endeksi belirlenecektir.
- 4.2. Girişimcilik konusunda kamu spotları hazırlanacaktır.
- 4.3. Girişimcilik konusundaki farkındalık arttırılacaktır.
- 4.4. Girişimcilik kültürünü artırıcı yayınlar yapılacaktır.
- 4.5. Avrupa düzeyinde girişimcilik farkındalığının arttırılması çalışmalarına katılım sağlanacaktır.

- 4.6. Gençlere yönelik girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.
- 4.7. Çocuklarda girişimcilik algısı geliştirilecektir.
- 4.8. Başarılı iş planları ödüllendirilecektir.
- 4.9. Başarılı girişimci yarışmaları düzenlenecektir.
- 4.10. Üniversite girişimcilik kulüpleri geliştirilecektir.

Stratejik Hedef 5. Örgün ve yaygın eğitim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve girişimcilere yönelik danışmanlık sisteminin geliştirilmesi

- 5.1. Girişimcilik konusu ilk/orta öğretim programına yerleştirilecektir.
- 5.2. Girişimcilik konusu üniversite müfredatına yerleştirilecektir.
- 5.3. İlk/orta öğretim öğretmenlerinin girişimcilik konusundaki bilgi ve becerileri geliştirilecektir.
- 5.4. Eğitim fakülteleri müfredatına girişimcilik eğitimleri eklenecektir.
- 5.5. İlk/ortaokullarda girişimcilik projeleri gerçekleştirilecektir.
- 5.6. İlk/ortaokullarda "girişimci okul" kavramı yerleştirilecektir.
- 5.7. KOSGEB eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.
- 5.8. Danışmanlık sistemi kurulacaktır.
- 5.9. İlk ve orta öğretim okullarında girişimcilik kulüpleri kurulacaktır.
- 5.10. Hayat boyu öğrenimde girişimcilik eğitimi yaygınlaştırılacaktır.

Stratejik Hedef 6. Girişimcilerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması

- 6.1. Bireysel katılım sermayesi sistemine ilişkin farkındalık artırılacaktır.
- 6.2. Girişim sermayesi sistemine ilişkin üst fonların kamu tarafından desteklenmesi sağlanacaktır.
- 6.3. Finansman eksikliğinin en çok hissedildiği girişimciliğin erken aşamasına yönelik en az bir üst fon kurulması desteklenecektir.
- 6.4. Yeni alternatif finansal araçların geliştirilmesine ilişkin araştırmalar yapılacaktır.
- 6.5. Yenilikçi girişimcilerin ticarileştirme projelerine yönelik destek sağlayabilecek kredi garanti mekanizması oluşturulacaktır.
- 6.6. Gelişen İşletmeler Piyasası mevzuatında girişim sermayesi fonlarına ve bireysel katılım sermayesine çıkış kolaylığı sağlanacaktır.
- 6.7. Girişimciler raporlama standartları ve uluslararası kredi kriterleri konusunda bilgilendirilecektir.
- 6.8. Bankacılık sisteminde "Girişimci Bankacılığı" kavramı geliştirilecek ve uygulanacaktır.
- 6.9. Değişken sermayeli yatırım ortaklıklarına ilişkin ikincil mevzuat tamamlanacaktır.

2015 – 2018 yıllarını kapsayan Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı'nın (GİSEP) hedef ve eylemleri incelediğinde girişimcileri ve girişimciliği çok disiplinli bir bakış açısı ile desteklemek üzerine tasarlandığı söylenebilmektedir. Eylem planının içeriğinde de sık sık vurgulanan örgün eğitim ile girişimcilik için gerekli yeteneklerin kazandırılması ve girişimcilik kültürünün çocuklardan başlayarak gençlerde oluşturulması üzerine vurgu yapılmaktadır. Ülke nüfusunda gençlerin büyük bir orana sahip olması onları geleceğin girişimcisi olarak yetiştirilmesi için gereklilikler ortaya konulmuştur. (KOSGEB, 2015) Girişimciliğin özellikle yenilikçi, sosyal, kadın ve genç gibi dallarının da ayrıca çalışılması ve desteklenmesi için yeni politika ve stratejilerin uygulanması gerektiği eylemler arasında yer almıştır.

2.1. Girişimcilere Sağlanan Destekler

2.1.1. KOSGEB Destekleri

KOSGEB, girişimcilik ve var olan işletmeleri güçlendirme alanında birçok destek mekanizmasına sahiptir. Girişimcilik ile ilgili doğrudan destekleri Geleneksel Girişimci Destek Programı, İleri Girişimci Destek Programı, İş Planı Ödülü Destek Programı ve Girişimcilik Eğitimi olarak yer almaktadır. Geleneksel Girişimcilik Destek Programı'nda "kendi işinin patronu olabilirsin" mottosu ile tanıtımı yapılmakta ve 65.000 TL'ye kadar geri ödemesiz hibe desteği verilmektedir. Programın amacı, girişimcilerin yeni kurduğu işletmelerinin hayatta kalma oranını artırmaktır. Programa başvuru şartlarında Girişimcilik Eğitimlerini bitiren girişimcilerin kurduğu işletmelerin yararlanacağı belirtilmiştir. (KOSGEB, 2021) İleri Girişimcilik Destek Programı'nda ülkenin stratejik öncelikleri doğrultusunda belirlenen sektörlerde girişimcilerin kurduğu yeni işletmelerin hayatta kalma oranının artırılması amaçlanmaktadır. (KOSGEB, 2021) Programa başvurmak için İleri Girişimcilik Eğitim Programı'nın bitirilmiş olması ve belirlenen sektör faaliyetlerinde çalışma kriterlerini sağlamak gerekmektedir.

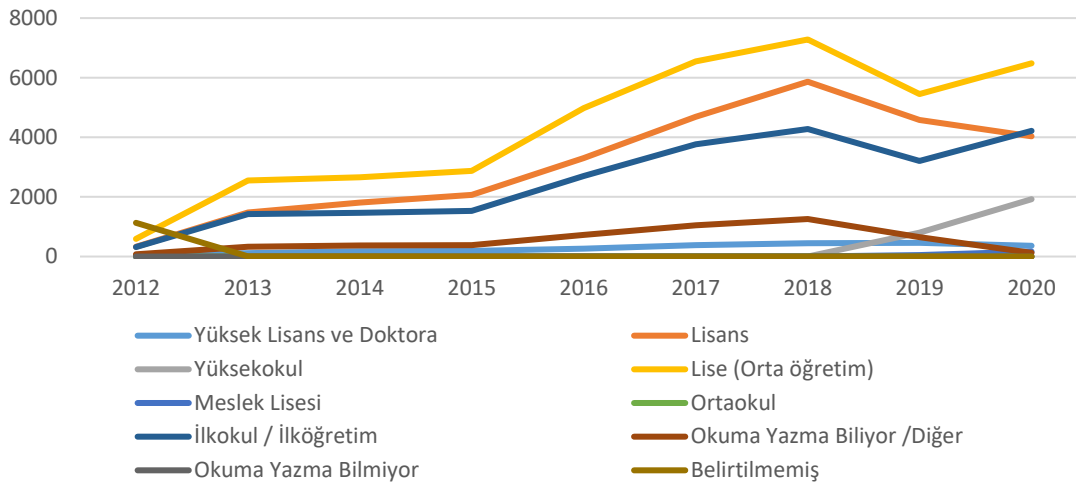
KOSGEB 2012 yılından itibaren girişimcileri desteklemeye başlamıştır. Tablo 1'de yer alan bilgiler 2012-2020 yılları arasında KOSGEB'ten destek alan girişimci sayılarını vermektedir. TR82 Bölgesinde KOSGEB'ten destek alan girişimcilerin Türkiye'ye oranı 2012 yılında %2,26 iken 2020 yılında bu oran %0,65'e düşmüştür. Bölgedeki destek girişimcilik faaliyetlerinin nispeten düşük olduğu söylenebilmektedir. TR82 Bölgesi illeri içerisinde sekiz yıl içerisinde en çok destek alan il 524 girişimci desteği ile Sinop iken, Çankırı'da 236 ve Kastamonu'da toplam 445 toplam 524 girişimciye destek verildiği görülmektedir.

Tablo 1: KOSGEB'ten Destek Alan Girişimci Sayıları, 2012-2020

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Türkiye	2.479	5.893	6.496	7.038	11.973	16.427	19.126	15.199	17.316
TR82	56	107	135	100	159	225	193	119	111
Kastamonu	26	37	43	39	61	95	59	49	36
Çankırı	10	32	28	20	31	29	36	24	26
Sinop	20	38	64	41	67	101	98	46	49

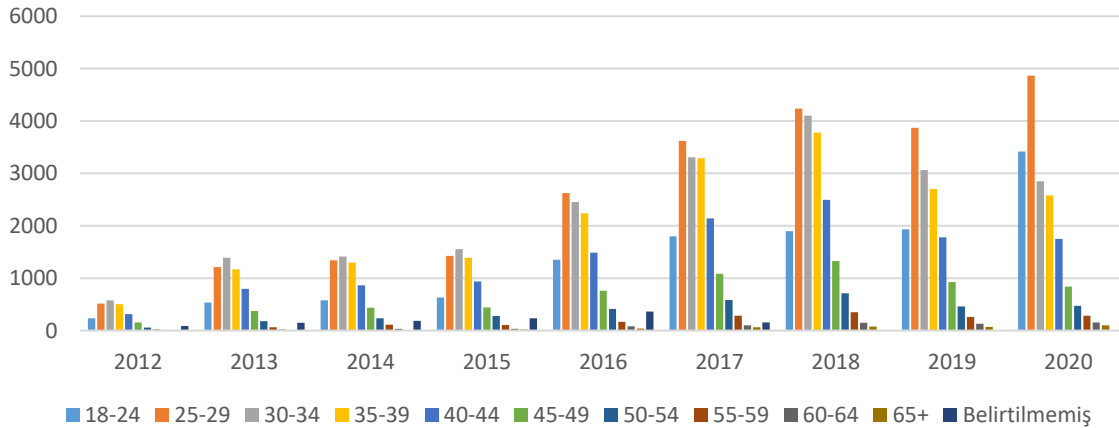
Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

Türkiye genelinde 2012-2020 yılları arasında KOSGEB'ten destek almış girişimcilerin eğitim durumu Şekil 1'de gösterilmiştir. Girişimci desteğinin en çok sırasıyla lise mezunu, lisans mezunu, ilkökul/ilköğretim mezunları tarafından alındığı görülmektedir. Yüksek lisans ve doktora mezunu kişilerin çok düşük rakamlarda kalması girişimciliğe karşı mesafeli oldukları ve/veya KOSGEB desteklerine başvurmadıklarına dair bilgi verebilmektedir.

Şekil 3: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Yıllara Sâri Dağılımı, Türkiye

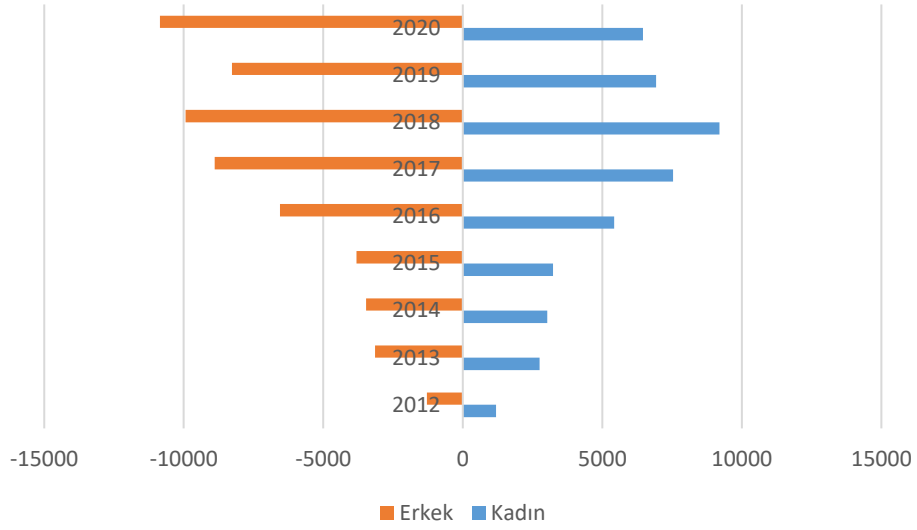
Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

Destek almış kişilerin yaş grupları incelendiğinde en çok sırasıyla 25-29 yaş grubu (%23,26), 30-34 yaş grubu (%20,32) ve 35-39 yaş grubundaki (%18,58) kişilerin destek aldığı görülmektedir. Genel olarak genç girişimciler grubu olarak adlandırılabilir bu yaş gruplarının risk almaya daha hevesli olmaları ve devletin genç girişimcilere yönelik özel olarak uyguladığı politika ve hibe destek mekanizmalarının rol oynadığı düşünülmektedir. Özellikle 18-24 yaş grubu son yıllarda sayısının dramatik bir şekilde artması ile toplam destek alanların %12,14'ünü oluşturması ile genç girişimcilik politikalarının olumlu etkilerinin göstergesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 4: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Yaş Gruplarına Göre Yıllara Sâri Dağılımı

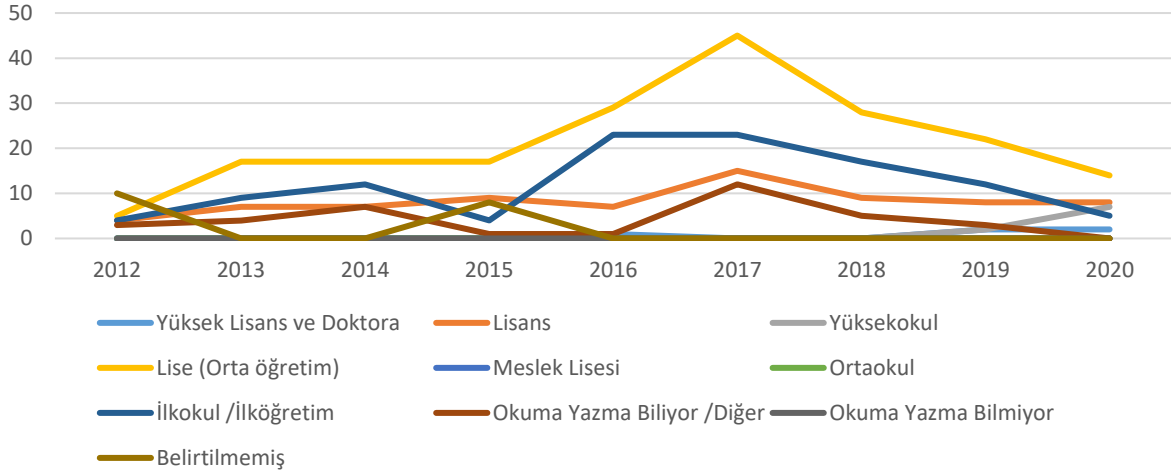
Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

2012 yılından itibaren artarak devam eden KOSGEB Girişimci Destekleri sayesinde Türkiye genelinde toplamda yaklaşık 102.000 kişi girişimci olarak kendine ait işletmelerini kurmuştur. Desteklerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında (Bkz. Şekil 5) sekiz yıllık oranlamada verilen desteklerin %44,86'sı kadınlara ve %55,14'ü erkeklere verilmiştir. Yıllara sair dağılım incelendiğinde kadınların aldığı destek oranı erkeklerin aldığı destek oranlarını hiçbir yılda geçemese de 2020 yılı hariç hep %50'li seviyelere yakın olmuştur. 2020 yılında dünyayı etkileyen korona pandemisinden dolayı kadınların, ev içi temelli işlerinin yoğunlaşmasından ve ekonomik faaliyetlerin belirsizliğinden kaynaklı girişimcilik faaliyetlerinin sektöre uğradığı düşünülmektedir. Kadınların bu kadar çok destek almasının devlet temelli kadın girişimcilik program ve politikalarının olumlu etkilerinin yansımaları olarak yorumlanmaktadır.

Şekil 5: KOSGEB'ten Destek Alan Kadın ve Erkek Girişimcilerin Yıllara Sâri Dağılımı, Türkiye

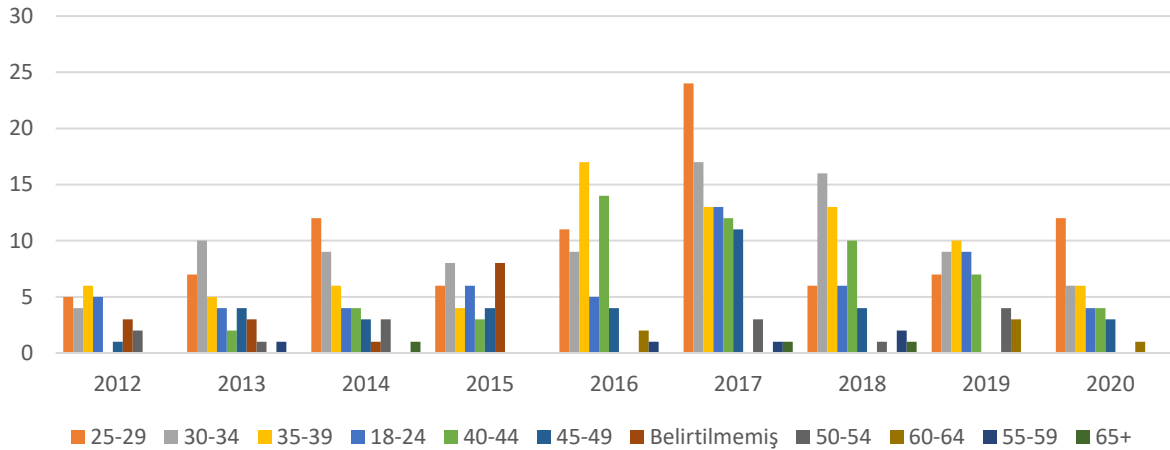
Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

KOSGEB'ten destek alan girişimci verilerinin TR82 Bölgesi illeri (Kastamonu, Çankırı ve Sinop) özelinde bakıldığında rakamların oldukça düşük olduğu görülmektedir. Kastamonu'da 2012-2020 yılları arasında toplam 445 kişi KOSGEB'ten girişimcilik desteği almıştır. Destek alanların %49'u (219 kişi) kadın, %51'i (228 kişi) erkektir. Kastamonu'da destek alanların eğitim seviyelerine göre dağılımı Şekil 6'da gösterilmiştir. Türkiye ile paralel olarak lise mezunu ve ilkökul/ilköğretim mezunu kişiler diğer gruplara kıyasla daha fazla destek almıştır.

Şekil 6: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Yıllara Sâri Dağılımı, Kastamonu

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

Kastamonu'da KOSGEB'ten destek alan kişilerin yaş grubu dağılımları yıllara göre incelendiğinde (Bkz. Şekil 7) en fazla desteği sırası ile 90 kişi ile 25-29 yaş grubu, 88 kişi ile 30-34 yaş grubu, 80 kişi ile 35-39 yaş grubunda bulunan kişilerin aldığı görülmektedir. Türkiye yaş grubu dağılımı ile karşılaştırıldığında nispeten orta yaşa daha fazla destek verildiği görülmektedir. Dördüncü yaş grubu sırasında 18-24 yaş ve 40-44 yaş grubunun 56'şar kişi ile olması hem gençlerin girişimcilik inisiyatiflerinin arttığı hem de orta yaş grubunun üst seviyesindeki kişilerin de yeniden iş kurarak girişimcilik yoluna girdiğini göstermektedir.

Şekil 7: KOSGEB'ten Destek Alanların Yaş Grubuna ve Yıllara Göre Dağılımı, Kastamonu

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

Kastamonu'da alınan destekler sayesinde 2012-2020 yılları arasında toplam 447 adet işletme kurulmuştur. Kurulan işletmelerin 219'u kadınlara 228'i erkeklere aittir. NACE koduna göre kurulan işletmelerin faaliyet alanları incelendiğinde çok çeşitli alanlar olmakla birlikte en fazla 56.10 - Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri alanında işletmenin açıldığı görülmektedir. Kadınlarda ikinci sırada en çok işletme kurulan faaliyet alanı 47.51 - Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda tekstil ürünleri perakende ticareti iken erkekler ikinci sırada en çok işletme kurulan faaliyet alanı 47 - Perakende ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç) alanı altında 71 (Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda giyim eşyalarının perakende ticareti) ve 78 (Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda diğer yeni malların perakende ticareti) numaralı alanlarda olmuştur.

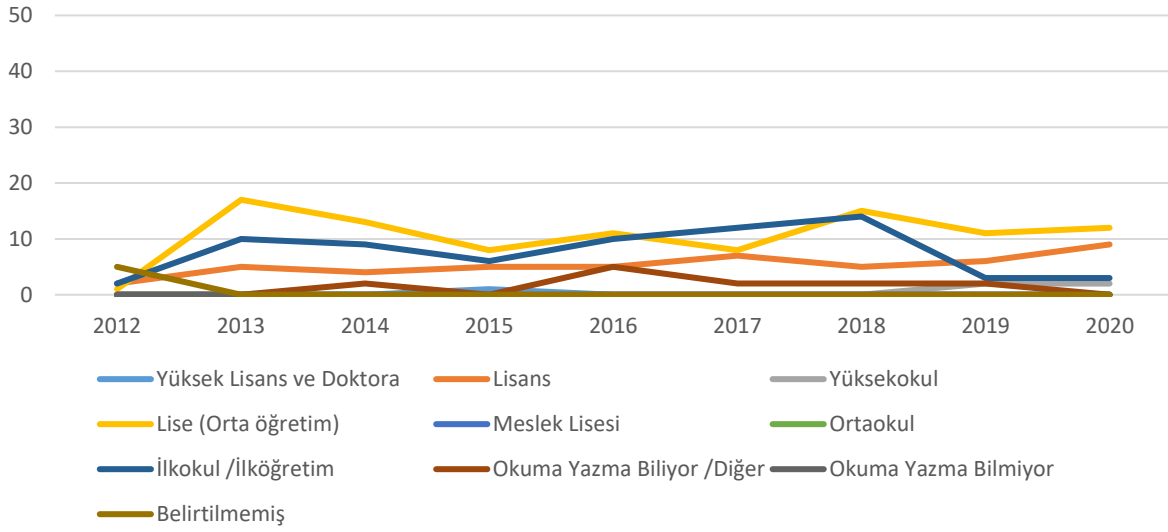
Tablo 2: Kastamonu'da NACE Koduna Göre 1. Sırada İşletme Açılan Faaliyet Konusu

	Kadın	Erkek
2012	55.90	16.23
2013	10.71	45.20
2014	96.02	56.10
2015	47.51	47.71
2016	56.10	56.10
2017	56.10	56.10
2018	56.10	56.10
2019	56.10	47.78
2020	47.51	56.10

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

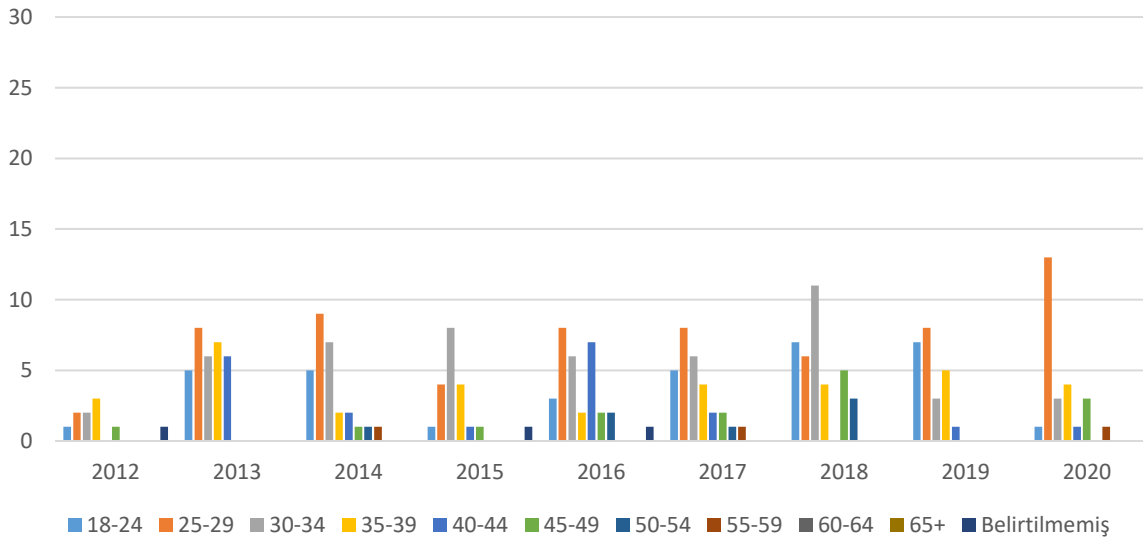
Çankırı'da KOSGEB 2012 yılından itibaren destek vermeye başlamış, ilk yıl 10 kişiye destek verirken 2020 yılında bu rakam 26 kişi olmuş ve toplamda sekiz yılda 236 kişiye destek verilmiştir. Destek alanların %37,71'i (89 kişi) kadın iken %62,29'u (147 kişi) erkektir. Çankırı'da destek alan kadın oranı Türkiye ve diğer TR82 illeri ile karşılaştırıldığında düşük kalmaktadır.

Çankırı KOSGEB'ten destek alan kişilerin eğitim seviyelerine göre yıllara sâri dağılımları incelendiğinde en fazla destek alan grubun sırasıyla lise mezunu (96 kişi), ilkokul/ilköğretim mezunu (69 kişi) ve lisans mezunu (48 kişi) olduğu görülmektedir. Çankırı, Türkiye ve diğer illerden lisans mezunlarının nispeten daha fazla destek alması ile farklılaşmaktadır. Bu durum genç girişimcilerin veya lisans mezunu kişilerin Çankırı'daki açık olan girişimcilik alanlarını daha fazla görerek girişimci olması ve yeni işletme kurması ile açıklanabilir. Kadınlara ve erkeklerde de eğitim seviyesine göre destek alanların sıralama şekli aynıdır.

Şekil 8: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Yıllara Sâri Dağılımı, Çankırı

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

Çankırı'da destek alan kişilerin yaş grubu dağılımı Şekil 9'da gösterilmiştir. Destek alan 236 kişinin toplam 66'sı 25-29 yaş grubuna ait iken, 52 kişi 30-34 yaş grubu ve 35'er kişi 18-24 ve 35-39 yaş grubuna aittir. Aşağıda bulunan grafiğe göre Çankırı'da KOSGEB'ten destek alan bireylerin çoğunluğunun genç girişimciler olduğu söylenebilmektedir. Lisans mezunlarının diğer illere nazaran daha fazla olması genç girişimciliğin Çankırı'da yükselmekte olduğunu doğrulamaktadır. Destek alan kadınların yaş grupları incelendiğinde ilk üç grup sırası ile 18-24 yaş, 30-34 yaş ve 25-29 yaş grubunda olduğu görülmekle birlikte erkeklerin sıralaması da paraleldir.

Şekil 9: KOSGEB'ten Destek Alanların Yaş Grubuna ve Yıllara Göre Dağılımı, Çankırı

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

Çankırı'da KOSGEB'ten destek alarak işletmesini kuran 89 kadın ve 147 erkek olmak üzere toplam 236 kişi bulunmaktadır. Kadınların 2012-2020 yılları arasında NACE koduna göre en çok sayıda işletme açtıkları faaliyet kodu çeşitlenmekle birlikte üst seviyede 47 (Perakende ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)) ve 56 (Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri) kodları ile ilgili işletmeler kurmuşlardır. Erkeklerde de faaliyet alanları yine çeşitli olmakla birlikte kadınlar ile benzer şekilde 47 ve 56 kodları ile ilgili işletmeler kurdukları görülmektedir.

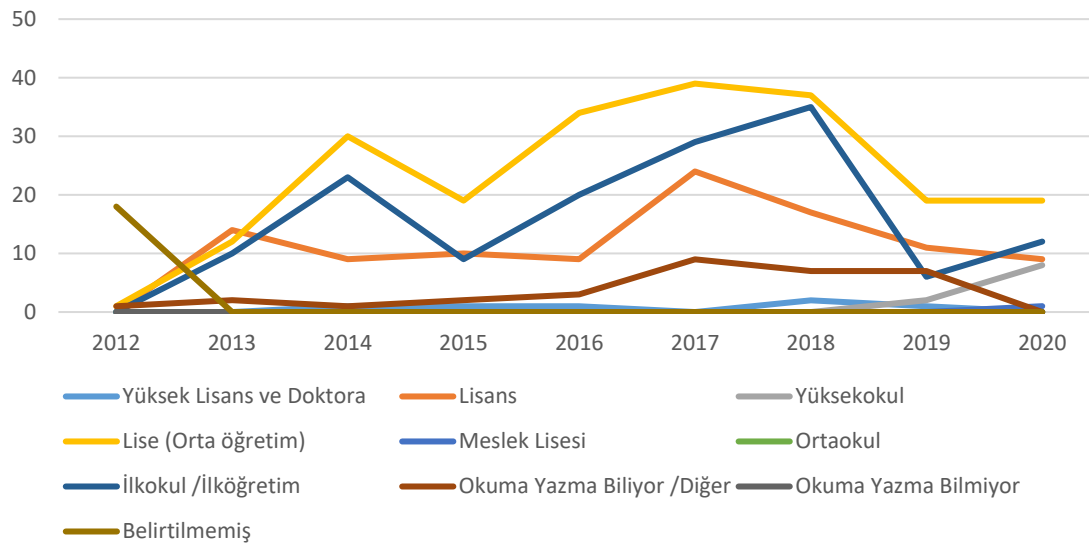
Tablo 3: Çankırı'da NACE Koduna Göre 1. Sırada İşletme Açılan Faaliyet Konusu

	Kadın	Erkek
2012	96.02	10.72
2013	71.12	47.71
2014	47.51	82.19.01
2015	96.02	16.23
2016	56.10	56.10
2017	10.71	45.20
2018	56.10	56.10
2019	47.11	47.42
2020	47.73	56.10

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

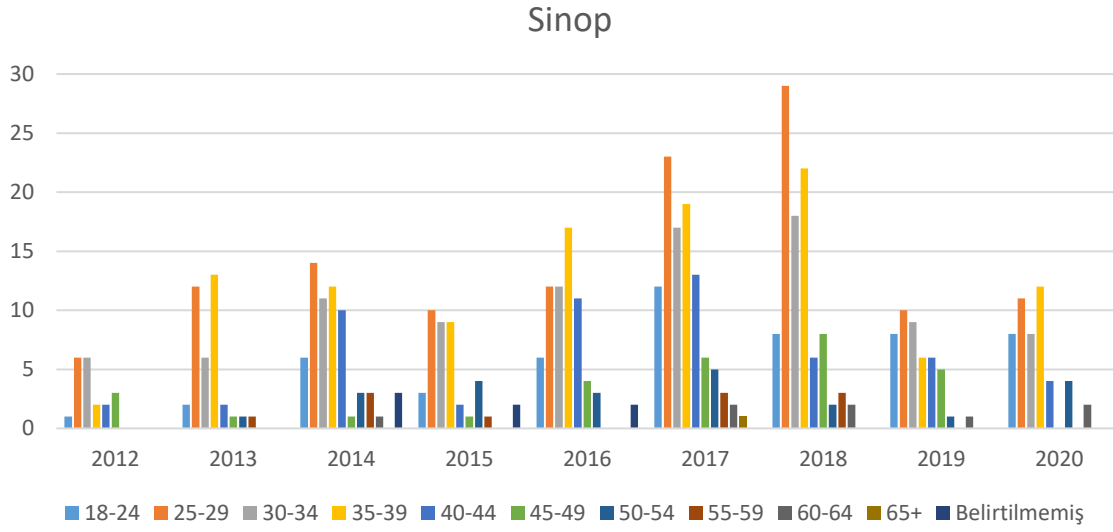
Sinop KOSGEB 2021-2020 yılları arasında toplam 524 kişiye destek vermiş olup TR82 Bölgesi illeri içinde en çok destek verilen ildir. Sinop KOSGEB'ten destek alanların %48,47'si (254 kişi) kadın olmakla birlikte %51,53'ü (270 kişi) erkektir. Cinsiyet dağılımının oranın yarı yarıya olması Türkiye ve Kastamonu ili ile paraleldir.

KOSGEB'ten destek alan kişilerin eğitim durumları Şekil 10'da verilmiş olup Türkiye ve diğer TR82 Bölgesi illeri ile paralel olarak en çok destek alan eğitim seviyesindeki grup 210 kişi ile lise mezunları iken ikinci ve üçüncü sırada sırası ile 144 kişi ile ilkököl/ilköğretim mezunları ve 103 kişi ile lisans mezunları gelmektedir. Sıralama kadın ve erkek grupları için de aynıdır.

Şekil 10: KOSGEB'ten Destek Almış Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Yıllara Sâri Dağılımı, Sinop

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

Yaş gruplarına göre Sinop KOSGEB'ten destek alanların dağılımları (Bkz. Şekil 11) incelendiğinde sekiz yıl içerisinde en çok destek alan yaş grubu 127 kişi ile 25-29 yaş grubu olduğu görülmektedir. Bu yaş grubunu sırasıyla 112 kişi ile 35-39 yaş grubu, 96 kişi ile 30-34 yaş grubu, 56 kişi ile 40-44 yaş grubu ve 54 kişi ile 18-24 yaş grubu izlemektedir. Genç girişimcilik grupları denilebilecek 18-24 yaş grubunun düşük, 25-29 yaş grubunun yüksek olması, eğitim seviyesine göre lisans mezunlarının da sayısının Sinop'ta fazla olması ile birlikte ele alındığında Sinop'ta bulunan gençlerin daha çok üniversite mezunu olduktan sonra Sinop'ta iş kurmaya eğilimli oldukları yorumu çıkarılabilmektedir.

Şekil 11: KOSGEB'ten Destek Alanların Yaş Grubuna ve Yıllara Göre Dağılımı, Sinop

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

Sinop'ta destek alan kadın ve erkekler girişimcilerin en çok açtığı girişimlerin NACE kodu bilgisi incelendiğinde kadınların daha çok 56.10 (Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri) ve 47.71 (Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda giyim eşyalarının perakende ticareti) alanlarında işletme açtığı görülmektedir. Erkeklerin ise en çok 56.10 (Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri) kodlu alanda işletme açtığı görülmektedir.

Tablo 4: Sinop'ta NACE Koduna Göre 1. Sırada İşletme Açılan Faaliyet Konusu

	Kadın	Erkek
2012	56.10	73.11
2013	71.11	56.10
2014	56.10	68.31.02
2015	56.10	56.10
2016	56.10	56.10
2017	56.10	56.10
2018	47.71	56.10
2019	47.71	56.10
2020	56.10	56.10

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

2.1.2. Girişimcilik Eğitimleri

KOSGEB, girişimci olmak isteyen kişilerin iş hayatına kolayca uyum sağlayabilmesi ve girişimciliğe dair yetkinlik kazanabilmesi için 2010 yılından itibaren Girişimcilik Eğitimleri düzenlemektedir. Girişimcilik eğitimleri Geleneksel ve İleri Girişimci Eğitimi olmak üzere iki ayrı eğitimden oluşacak şekilde tasarlanmıştır. Geleneksel Girişimcilik Eğitimleri, işini sıfırdan kurmak isteyen girişimci adayların alması gereken ilk eğitim olarak belirlenmiş olup iş fikirlerine yönelik iş modeli hazırlayabilecek seviyede bilgi edinmelerine yönelik bir eğitimdir. İleri Girişimcilik Eğitimi ise yenilikçi, orta/ileri seviyede teknoloji üretime yönelik, markalaşmaya açık ve ihracat imkânı veren daha önceden belirlenmiş sektörlerde iş yeri kurmak isteyen girişimci adaylarına uygun olacak

şekilde tasarlanmıştır. (KOSGEB, 2020) KOSGEB, gelişen günümüz koşullarına uyum sağlamak açısından 2019 yılından sonra eğitimleri online eğitim platformuna taşımıştır.

KOSGEB tarafından Türkiye genelinde 2010 ve 2020 yılları arasındaki son on yılda (Bkz. Tablo 5) yaklaşık 1,5 milyon kişiye girişimcilik eğitimi verilmiştir. 2010 yılında başlanan girişimcilik eğitimlerine katılan kişilerin sayıları yıllar geçtikçe artmıştır. Türkiye genelinde eğitime katılanların %45,83'ünü kadınlar oluşturmakta iken erkeklerin katılım oranı %54,17 olarak görülmektedir. 2010 yılından 2018 yılına kadar yükselen bir ivme Türkiye, Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinde eğitimlere katılanların sayısı her yıl artmıştır. 2019 ve 2020'de ise önceki yıllara göre daha düşük bir katılımın olmasının korona pandemisinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kastamonu ve Sinop illerinde 2010 yılında Çankırı'da ise 2011 yılında başlayan eğitimlere on yılda TR82 Bölgesinde toplam yaklaşık 21.000 kişi katılmıştır. Kastamonu'da KOSGEB tarafından verilen girişimcilik eğitimlerine yaklaşık 10.300 kişi katılmış ve sertifikalarını almıştır. Kastamonu'da girişimcilik eğitimi almış kadınların sayısı yaklaşık 5.000 (%48,45) olmakla birlikte erkeklerin sayısı 5.300 (%51,55) fazladır. Kadınların sayısının eğitimlerde de yüksek olması ve toplam oranın yarısına yaklaşık olması girişimcilik destekleri oranları ile de paraleldir.

Tablo 5'de gösterildiği üzere Çankırı'da 2011-2020 yılları arasında girişimcilik eğitimi alan toplam 5.222 kişi bulunmaktadır. Çankırı'da girişimcilik eğitimleri alan kadınların oranı %46,69 ile 2.438 kişi, erkeklerin oranı ise %53,31 ile 2.784 kişidir. Girişimcilik eğitimlerinde kadınların eğitimlere katılım oranının erkeklerin oranına yakın olmasına rağmen girişimciliğin gerçekleşmesi ve işletme kurulması konusunda ise kadınlar (%37,71), erkeklerin (%62,29) gerisinde kalmıştır.

Sinop'ta gerçekleşen girişimcilik eğitimlerine 2010-2020 yılları arasında toplamda 5.364 kişinin katıldığı (Bkz.Tablo 5) görülmektedir. Sinop'ta eğitim alan kadınların sayısı 2.645 iken erkeklerin sayısı 2.719'dur. Girişimcilik destekleri ile paralel şekilde eğitim alanlar arasında da kadınların oranı (%49,31) erkeklerin oranına (%50,58) yakındır.

Tablo 5: KOSGEB Girişimcilik Eğitimlerini Alan Kişi Sayısı, 2010-2020

	Türkiye Kadın	Türkiye Erkek	Türkiye Toplam	Kastamonu Toplam	Çankırı Toplam	Sinop Toplam
2010	3.158	4.337	7.495	67	0	50
2011	17.498	22.910	40.408	307	64	141
2012	24.787	31.682	56.469	448	144	332
2013	38.761	45.565	84.326	967	800	395
2014	52.613	58.879	111.492	813	838	482
2015	56.186	62.557	118.743	1.510	632	444
2016	104.711	128.202	232.913	3.087	960	1.146
2017	134.237	145.064	279.301	1.652	1.110	1.455
2018	101.390	101.151	202.541	851	458	745
2019	68.496	80.825	149.321	614	216	172
2020	64.579	106.316	170.895	2	0	2
Toplam	666.416	787.488	1.453.904	10.318	5.222	5.364

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 2021

2.1.3. İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM)

İŞGEM Destek programının amacı, girişimcilik ekosisteminde yer alan aktörler arası işbirliği ile ulusal plan ve programlar doğrultusunda işletmelerin kurulmasını ve sürdürülmesini sağlamak için kuluçka (inkübasyon) hizmetleri sağlayacak yapıların kurulması ve işletilmesine destek sağlamaktır. (KOSGEB, 2021) Girişimcilere ve işletmelere ön kuluçka, kuluçka, kuluçka sonrası süreçlerde; iş geliştirme, mali kaynaklara erişim, yönetim, eğitim, danışmanlık, mentörlük, ofis ve ağlara katılım gibi hizmetlerin sağlandığı yapılardır. İŞGEM; belirli bir temada veya tamamlayıcı/ilişkili birden çok

temada ve İŞGEM Teknoloji Alanları Tablosunda belirtilen konulardaki iş fikirlerine sahip girişimcilerin işletmelere dönüşmesi ve işletmelerin gelişmesini sağlamak amacıyla işletilen yapıdır. İŞGEM'in veya TEKMER'in temaları; enerji, yenilenebilir enerji, havacılık, savunma, ilaç, tıbbi cihaz, medikal, biyoteknoloji, nanoteknoloji, genetik, robotik, makine, elektrik, elektronik, kimya, bilgi ve iletişim teknolojileri, yazılım, dijitalleşme, yapay zekâ ve benzeri konular olabilir.

TR82 Bölgesi'nde iki adet İŞGEM bulunmaktadır. Kastamonu ve Sinop illerinde kurulmuş olan iş geliştirme merkezleri aktif bir şekilde girişimcilerin işlerini geliştirmesine destek olmaktadır. Girişimciler genel olarak Esnaf ve Sanatkarlar Odasına kayıtlı olmakla birlikte Ticaret ve Sanayi Odalarına da kayıtlı olanlar bulunmaktadır.

Kastamonu İŞGEM

Kastamonu İŞGEM, KOSGEB'in yararlanıcı rolü, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin eş finansmanı ile kurulmuştur. Proje tamamlandıktan sonra binanın mülkiyeti Kastamonu Esnaf Sanatkarlar Odaları Birliği'ne (KESOB) devredilmiştir. KESOB diğer beş meslek odasının iştiraki ile kurduğu İŞGEM LTD. şirketi aracılığıyla Kastamonu İŞGEM'i çalıştırmaktadır. Kastamonu İŞGEM, yaklaşık 6000 m² kapalı alanda 75 m² ile 230 m² arasında değişen 25 adet işlik ve 15 m² ile 85 m² arasında değişen 10 adet ofisten oluşmaktadır. Ortak kullanım alanları, engelli kullanımına müsait, ısıtma ve güvenlik sistemlerinin olduğu ve iş/işçi sağlığı gözetilerek inşa edildiği belirtilmektedir.

Kastamonu İŞGEM, kurduğu yerel ve ulusal çaptaki ortaklıklarla şehirdeki potansiyeli ortaya çıkararak, bölgesel ve ulusal çaptaki işletmelerin kurulup gelişmesine ve girişimciliği teşvik ederek bölgesel kalkınmaya destek sağlayacaktır. Kastamonu İŞGEM; belirli bir bilgi birikimine sahip olduğu halde, bu bilgi birikimini sergilemek konusunda, sermaye, altyapı, mekân, aynı branş da faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile iş birliği, deneyim ve fikir alışverişi ile gerçek yaşamda uygulanabilirlik olanaklarına sahip olmayan yetişmiş insan gücüne bu konulardaki ihtiyaçları doğrultusunda devlet, kurum ve kuruluşların desteğini sağlayarak önlerine çıkan engelleri ortadan kaldırmayı hedefler.

Kastamonu İŞGEM içerisinde toplamda 15 (Bkz. Tablo 6) işlik bulunmakta olup Kasım 2021 tarihinde hepsinin dolu olduğu bilinmektedir. İŞGEM'de toplamda 6 adet kadın girişimciye ait işletme bulunmaktadır. 30 yaş altı girişimci olanların sayısı 6'dır. İŞGEM'de bulunan işletmelerin 9'u Kastamonu Esnaf ve Sanatkarlar Odası'na kayıtlı iken, 5 tanesi Kastamonu Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlıdır. İŞGEM işliklerini kullanan bir adet sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. İstihdam edilen çalışan sayısı ise 82 olarak belirtilmiştir. Kastamonu İŞGEM'de 6 tane 5 yılını dolduran, 6 tane 4 yılının içinde olan iki tane 1 yılında, bir tane de 3 yılında olan girişim bulunmaktadır.

Tablo 6: Kastamonu İŞGEM Bilgileri

Kastamonu İŞGEM	
Toplam İşlik Sayısı	15
Kadın Girişimci Sayısı	6
30 yaş altı Girişimci Sayısı	6
KESOB'a Bağlı Girişim Sayısı	9
KATSO'ya Bağlı Girişim Sayısı	5
Sivil Toplum Kuruluşu Sayısı	1
Toplam Çalışan Sayısı	82

Kaynak: Kastamonu İş Geliştirme Merkezi Müdürlüğü'nden alınan veriler çerçevesinde oluşturulmuştur.

Kastamonu İŞGEM içerisindeki işletmelerin faaliyet alanları şu şekildedir; Tekstil Ürünlerine Baskı Faaliyetleri, Yazılım Faaliyetleri, Isı ve Su Sayacı İmalatı ve Kalibrasyonu, Masif mobilya imalatı, Bebek Çocuk Çadır ve Salıncak Tekstil Ürünleri İmalatı, Unlu Mamul İmalatı ve Satışı, Yazılım ve Web Hizmetleri, İnşaat ve Taahhüt Hizmetleri, İnşaat ve Taahhüt Hizmetleri, Organik Ürünler İmalatı ve Perakende Ticareti, Fotometrik Su ve Çevre Test Kitleri İmalatı, Mühendislik ve Danışmanlık Hizmetleri, Temizlik Faaliyetleri, Gençlik Odaklı Sivil Toplum Kuruluşu, Masif Mobilya İmalatı.

Kastamonu İŞGEM'de kadınlara ait işletmelerin faaliyet alanları; Tekstil Ürünlerine Baskı Faaliyetleri, Isı ve Su Sayacı İmalatı ve Kalibrasyonu, Bebek Çocuk Çadır ve Salıncak Tekstil Ürünleri İmalatı, Unlu Mamul İmalatı ve Satışı, Temizlik Faaliyetleri, Masif mobilya imalatı olarak bildirilmiştir. 20 yaş altı gençlere ait işletmelerin faaliyet alanları ise ekstrasadan Yazılım Faaliyetleri, Yazılım ve Web Hizmetleri, İnşaat ve Taahhüt Hizmetleri, Mühendislik ve Danışmanlık Hizmetleri olarak açıklanmıştır.

Sinop İş Geliştirme Merkezi

Sinop İş Geliştirme Merkezi, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı desteği ile Sinop İl Özel İdaresi tarafından yapılmıştır. Sinop İş Geliştirme Merkezi 2019 yılında aktif olarak hayata geçmiş olup yönetimi iş geliştirme merkezi içerisinde oluşturulan yönetim kurulu ve Sinop İl Özel İdaresi tarafından sağlanmaktadır.

Sinop İş Geliştirme Merkezi'nde toplamda 22 işlik bulunmaktadır. Bu işliklerde 8 tane Esnaf ve Sanatkarlar Odası'na bağlı firma, 2 tane Ticaret ve Sanayi Odasına bağlı firma, 5 tane sivil toplum kuruluşu, 2 tane Sinop TSO Genç Girişimciler Kuruluna ait atölye ve 3 tane bireysel iş geliştiren girişimci bulunmaktadır. Kadınlara ait 9 tane işlik bulunmakla beraber 30 yaş altı girişimci merkeze bulunmamakta ve 6 tane işlik 40 yaş altı girişimciye aittir. İş Geliştirme Merkezi'nde işletmesi bulunan firmaların çoğunluğu merkezin aktif olarak 2019 yılında faaliyete geçmesinden bu yana etkinliğini sürdürmektedir. Son bir yıl içerisinde merkeze katılan yeni işletme sayısı üçtür. Sinop İş Geliştirme Merkezi'ndeki girişimcilerin faaliyet alanları Yöresel El Sanatları (keten ve dokuma), Geleneksel El Sanatları (seramik, resim, cam, hobi vb.), Oyuncak Gelişimi, Ev Tekstili, Çanta ve Muhtelif Kılıf Üretimi, Fotoğrafçılık, Proje Danışmanlığı, İnşaat Proje Danışmanlığı, Bilgisayar Programlama ve Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri, Yöresel Lezzetler olarak belirlenmiştir.

Tablo 7: Sinop İş Geliştirme Merkezi Bilgileri

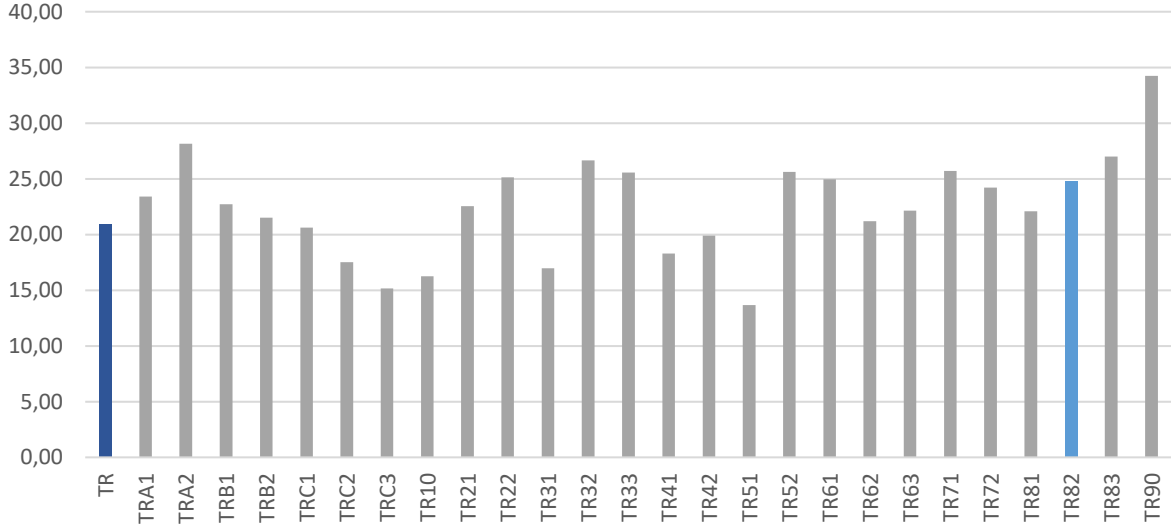
Sinop İş Geliştirme Merkezi	
Toplam İşlik Sayısı	22
Kadın Girişimci Sayısı	6
40 yaş altı Girişimci Sayısı	6
Sinop ESOB'a Bağlı Girişim Sayısı	8
Sinop TSO'ya Bağlı Girişim Sayısı	2
Sivil Toplum Kuruluşu Sayısı	5 dernek, 1 kurul
Bağımsız Girişimci	3
Toplam Çalışan Sayısı	17

Kaynak: Sinop İş Geliştirme Merkezi'nde bulunan işletme sahipleri ile görüşülerek oluşturulmuştur.

3. BÖLGE'DE GİRİŞİMCİLİK

TÜİK tarafından 2020 yılında yayınlanan Hane Halkı Araştırması'nda yer alan işveren ve kendi hesabına çalışanların istihdamının toplam istihdam içerisindeki oranı incelendiğinde TR82 Bölgesi'nin %24,75 ile %20,96 olan Türkiye ortalaması üzerinde olduğu Şekil 12'de gösterilmektedir. TR82 Bölgesi bu oran ile 26 bölge içerisinde 10. sıradadır. Birinci sırada %34,22 oranı ile TR90 Bölgesi (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) bulunurken, son sırada %13,67 oranı ile TR51 Ankara Bölgesi bulunmaktadır.

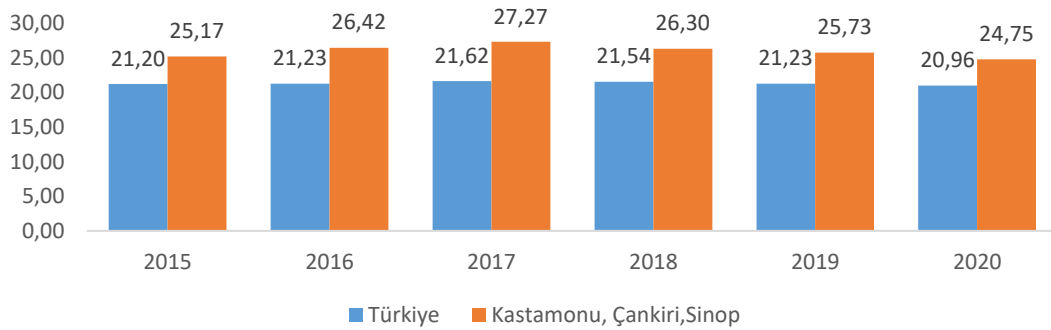
Şekil 12: İşveren ve Kendi Hesabına Çalışanların Toplam İstihdam İçerisindeki Oranı, 2020

Kaynak: TÜİK 2020 Yılı Hane Halkı Araştırması'nda elde edilen veriler ile oluşturulmuştur

İşveren ve kendi hesabına çalışanların toplam istihdam içerisindeki oranı 2015 – 2020 yılları arasında ele alındığında Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinden oluşan TR82 Bölgesi'nin oranının Türkiye ortalamasında yüksek olduğu ve son beş yılda doğrusal bir eğilim izlediği görülmektedir.

Şekil 13: Türkiye ve TR82 Bölgesinde İşveren ve Kendi Hesabına Çalışanların Toplam İstihdam İçerisindeki Oranı, 2015-2020

Kaynak: TÜİK 2020 Yılı Hane Halkı Araştırması'nda elde edilen veriler ile oluşturulmuştur

Bireysel girişimciler işletme açtıktan sonra Esnaf ve Sanatkarlar Odalarına veya Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıt yaptırmaları gerekmektedir. Kurulan işletme odaların sicil gazetelerinde yayımlandıktan sonra kuruluş işlemleri tamamlanmaktadır.

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK) tarafından yayınlanan Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesi istatistiklerine göre 2020 yılında Türkiye'de 365.533 işyeri tescil edilmiştir.

TR82 Bölgesinde topla 3.497 işyeri tescil edilmiş iken Kastamonu'da 1.678, Çankırı'da 626 ve Sinop'ta 1.193 işyeri tescil ettirilmiştir. KOSGEB'ten alınan destek sayıları ile benzer şekilde Çankırı'da esnaf olarak yeni iş yeri açan sayıları da Kastamonu ve Sinop illerinin gerisindedir.

Tablo 8: Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesinde Yayımlanan İlanlar, 2020

İl	Tescil	Tadil	Sicil Terkin	Meslek Terkin
Kastamonu	1.678	272	591	188
Çankırı	626	233	204	50
Sinop	1.193	463	365	88
TR82 Bölgesi	3.497	968	1.160	326
Türkiye	365.533	103.928	80.166	19.422

Kaynak: Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesinde 01.01.2020 – 31.12.2020 Tarihlerinde Yayımlanan İlanlardan elde edilen veriler ile oluşturulmuştur.

TESK tarafından yayınlanan tüm esnaf sayısı verileri Tablo 9 verilmiştir. İlde kayıtlı esnaf sayısının ilin nüfusu ile oranına bakıldığında Kastamonu ve Sinop illerinin Türkiye ortalaması üzerinde olduğu görülmektedir. Kastamonu'da toplam 38 oda, Çankırı'da 14 ve Sinop'ta toplam 16 esnaf odası bulunmaktadır.

Tablo 9: İllere Göre Esnaf, İşyeri, Nüfus ve Oda Bilgileri

	Esnaf Sayısı	İşyeri Sayısı	İlin Nüfusu	Esnaf / Nüfus	Oda Sayısı
Kastamonu	13.463	15.116	376.377	3,58%	38
Çankırı	4.383	4.704	192.428	2,28%	14
Sinop	7.358	8.687	216.460	3,40%	16
TR82 Bölgesi	25.204	28.507	785.265	9,26%	68
Türkiye	2.057.630	2.233.185	83.614.362	2,46%	2.998

Kaynak: Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesinde Yayımlanan İlanlardan elde edilen veriler ile 30.11.2021 tarihinde oluşturulmuştur.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ticaret Sicil Gazetesi'ne verilen ilanların 2019 ve 2020 yılına ait istatistikleri Tablo 10'da gösterilmektedir. 2019 yılında kurulan gerçek kişi ticari işletmeleri Kastamonu'da 40, Çankırı'da 12 ve Sinop'ta 22 iken 2020 yılında kurulan gerçek kişi ticari işletmeleri Kastamonu'da 82, Çankırı'da 29 ve Sinop'ta 42 olmuştur. TR82 Bölgesinde 74 adet iken, 2020 yılında bu rakam 153 olmuştur. Türkiye genelinde 2020 yılında 31.036 adet gerçek kişi ticari işletmesinin yalnızca %0,49'u TR82 Bölgesi'nde kurulmuştur.

Tablo 10: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ticaret Sicil Gazetesi Verileri, 2019-2020

İL ADI		Çankırı	Kastamonu	Sinop	TR82 Bölgesi	TR Toplam	
2020 OCAK- ARALIK (ON İKİ AYLIK)	KURULAN	ŞİRKET	66	181	66	313	101.318
		KOOP.	1	14	5	20	1.476
		GER. KİŞİ TİC. İŞL.	29	82	42	153	31.036
	TASFİYE	ŞİRKET	11	25	7	43	14.304
		KOOP.	6	4	0	10	397
	KAPANAN	ŞİRKET	12	33	4	49	15.366
		KOOP.	6	1	2	9	583
		GER. KİŞİ TİC. İŞL.	16	76	35	127	24.136
	KURULAN	ŞİRKET	42	110	45	197	84.102

İL ADI		Çankırı	Kastamonu	Sinop	TR82 Bölgesi	TR Toplam	
2019 OCAK- ARALIK (ON İKİ AYLIK)	TASFIYE	KOOP.	6	17	5	28	1.161
		GER. KİŞİ TİC. İŞL.	12	40	22	74	24.459
	KAPANAN	ŞİRKET	9	22	4	35	13.019
		KOOP.	11	6	4	21	832
		ŞİRKET	5	22	9	36	13.197
		KOOP.	7	9	5	21	853
	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	24	74	23	121	19.044	

Kaynak: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ticaret Sicil Gazetesinde Verilen İlanlardan elde edilen veriler ile oluşturulmuştur.

TR82 Bölgesi illerindeki Ticari Sicil Müdürlükleri'nden alınan bilgilere¹ göre 2020 yılı içerisinde Tosya Ticari Sicil Müdürlüğü'nde 30 yaş altı 3 genç erkek, 3 kadına ait gerçek kişi ticari işletmesi kurulmuştur. İnebolu Ticari Sicil Müdürlüğü'ne bağlı olarak 2020 yılı içerisinde kurulan 30 yaş altı veya kadınlara ait gerçek kişi ticari işletmesi bulunmamaktadır. Taşköprü Ticari Sicil Müdürlüğü'ne bağlı olarak 2020 yılı içerisinde kadın ve genç bireylerin kurduğu gerçek işletme sayısı 2 olarak kayıt altına alınmıştır. Çankırı Ticari Sicil Müdürlüğü'ne ait kayıtlara göre 1 adet kadınlara ait, 3 adet 30 yaş altı 3 kadına ait ve 30 yaş altı erkeğe ait 2 adet gerçek ticari işletmesi bulunmaktadır. Merkez ilçe, Ayancık, Gerze, Türkeli, Erfelek ve Dikmen ilçelerinin kayıtlarını alan Sinop Ticari Sicil Müdürlüğü'ne göre 2020 yılı içerisinde kurulan 18 işletmenin 3 tanesi kadın, 4 tanesi 30 yaş altı genç girişimcilere ait olup 3'ü erkek, 1'i kadınlara aittir. Boyabat, Durağan ve Saraydüzü ilçelerinin kayıtlarını tutan Boyabat Ticari Sicil Müdürlüğü'ne kayıtlı tescil olan gerçek ticari işletmelerin 2 tanesi kadınlara, 7 tanesi 30 yaş altı genç bireylere ait bulunmaktadır.

¹ Kastamonu Ticari Sicil Müdürlüğü'nden ilgili veri alınamamıştır.

4. SONUÇ

Girişimcilik günümüz dünyasında ekonomik kalkınmanın ayrılmaz bir parçası olarak düşünülerek girişimciliğin geliştirilmesi adına özel politikalar birçok ülkede geliştirilmektedir. Son yıllarda özellikle yenilikçi ve inovatif girişimciliğe olan eğilim artmakta ve daha fazla destek mekanizması geliştirmektedir. Devlet eliyle girişimciliğin geliştirilmesi ve bireysel ticari işletmelerden oluşacak bu özel sektörün büyümesi teşviklerle de özendirilmektedir.

Türkiye’de özel sektörün oluşturulması devlet eliyle başlayan politika ve desteklerin ardından girişimciliğin geliştirilmesine ve hatta girişimciliğin farklı alanlarının desteklenmesine yönelik politikalara doğru kaymıştır. Bireysel girişimcilerin yeni fikirler yaratarak, yeni iş alanları açması ve yeni istihdam yaratması ekonomiye hareket getirerek kalkınmaya destek olduğundan dolayı önemsenmektedir. Ülkemizde özellikle Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonları çalışmalarında Girişimciliğin Geliştirilmesi Çalışma Grubunun hazırladığı rapor, girişimciliğin geliştirilmesine yönelik atılmış önemli adımlardan biridir. Bu raporda girişimciliğin ve özellikle de girişimcilik kültürünün genç yaşlardan itibaren çocuk ve gençlere aşılmasına değinilmiştir. KOSGEB tarafından yayınlanan Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı’nda girişimciliğin desteklenmesi ve daha fazla yaygınlaştırılması için çok yönlü perspektif sunmaktadır.

Özellikle kadın ve genç bireylerin daha fazla desteklenmesine ve girişimci olmaları yönünde cesaretlendirilmelerine yönelik politika ve stratejiler bahsi geçen rapor ve çalışmalarda yer almıştır. Kadın ve genç girişimcilere yönelik yapılan özel destekleme teşvik ve politikaların çıktılarını girişimcilik verilerinde de son yıllarda görülmektedir.

TR82 Bölgesinde işveren ve kendi hesabına çalışanların istihdamının toplam istihdam içerisindeki oranı %24,75 olarak TÜİK tarafından 2020 yılında hesaplanmıştır. Bu oran %20,96 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir.

KOSGEB tarafından 2020 yılında girişimcilere verilen desteklere bakıldığında TR82 Bölgesinde 111 kişi bu girişimcilik desteğinden yararlanmıştır. Girişimcilik eğitimleri 2010 yılından günümüze yoğun olarak devam etmiştir. 2020 yılında korona virüs pandemisi nedeniyle online olarak verilen eğitimlere girişler azalmış olsa da 2010-2020 yılları arasında Bölgeden toplam 20.904 kişi bu eğitimleri tamamlayarak sertifikalarını almıştır. Bölge illeri arasında Çankırı’da İş Geliştirme Merkezi bulunmazken, Kastamonu İŞGEM’de toplam 15 işlikte girişimler çalışmalarına devam etmektedir. 2019 yılında aktif olarak kullanılmaya başlanan Sinop İş Geliştirme Merkezi’nde ise toplam 22 işlikte yer alan girişimler çalışmalarına devam etmektedir.

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK) tarafından yayınlanan yıllara sari tescil işlemlerine göre 2020 yılında Bölgede 3.497 işyeri tescil edilmiştir. Toplam kayıtlı esnaf sayısına bakıldığında ise TR82 Bölgesi’nin %9,26’sının esnaf kaydı olduğu görülmektedir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin Ticari Sicil Gazetesi verilerine göre 2020 yılında TR82 Bölgesi’nde 153 adet gerçek kişi ticari işletmesi kurulmuştur. Bölgedeki sorumlu Ticari Sicil Müdürlüklerinden alınan verilere göre ise kadın ve genç girişimcilerin kurduğu gerçek ticari işletmelerinin toplam gerçek ticari işletmelere göre çok az olduğu görülmektedir.

TR82 Bölgesi’nde erişilebilen veriler ışığında girişimcilerin kurumların aldıkları destekler, eğitimler kapsamında girişimcilik faaliyetleri yıllara sari incelendiğinde arttığı görülmektedir. Kadın ve genç girişimcilere dair elde edilen sınırlı veriler ile girişimcilik faaliyetlerinde artan bir eğilimde olduğu gözlemlenmektedir. Hem TR82 Bölgesi’ndeki genel girişimci sayılarının artırılması hem de daha fazla kadın ve genç girişimcinin, sayısının artması için uygulanan özel politikaların ve pozitif ayrımcı stratejilerin TR82 Bölgesi’nde yoğun bir şekilde uygulanarak devam etmesi gerektiği düşünülmektedir.

5. KAYNAKÇA

- Acs, Z., Szerb, L., & Lloyd, A. (2017, 11 29). *2018 Global Entrepreneurship Index*. The Global Entrepreneurship and Development Institute: <https://thegeedi.org/2018-global-entrepreneurship-index/> adresinden alındı
- Ankara Kalkınma Ajansı. (2014). *Ankara'da Kadın Girişimciliği: Örnekler ve Yol Haritası*. 10 25, 2021 tarihinde Ankara Kalkınma Ajansı Web Sitesi: <https://www.ankaraka.org.tr/archive/files/yayinlar/Ankarada-Kadin-Girisimcilik.pdf> adresinden alındı
- Aşkın, A., Nehir, S., & Vural, S. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* (6:2), 55-72.
- DOKA. (2017). *Ordu ve Giresun İllerinde Kadın Girişimciliği Raporu*. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, Ankara.
- Gülşen, F. (2021, 03 03). OECD Ülkelerinde Girişimcilik Eğiliminin Ekonomik Etkileri. *Al-Farabi International Journal on Social Sciences* (6:1), s. 10-20. doi:DOI: 10.46291/Al-Farabi.060102
- Karadeniz, P. D. (2019). *Türkiye'de Girişimcilik ve Uluslararası Karşılaştırma 2018, Global Entrepreneurship Monitor (GEM)*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Yayınevi.
- KOSGEB. (2015, 04 01). *Rapor ve İstatikler, Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı*. T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Web Sitesi: https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf adresinden alındı
- KOSGEB. (2020). *KOSGEB Uzaktan Eğitim ve Öğrenme Yönetimi Sistemi*. KOSGEB Web Sitesi: <https://lms.kosgeb.gov.tr/> adresinden alındı
- KOSGEB. (2021). *Geleneksel Girişimci Destek Programı*. 12 20, 2021 tarihinde T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı: <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/7391/geleneksel-girisimci-destek-programi> adresinden alındı
- KOSGEB. (2021). *İleri Girişimci Destek Programı*. 12 20, 2021 tarihinde T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı: <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/iletisim> adresinden alındı
- KOSGEB. (2021). *İŞGEM/TEKMER Programı*. 11 25, 2021 tarihinde T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Web Sitesi: <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6985/isgemtekmer-programi> adresinden alındı
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB). (2021). *Türkiye ve TR82 Bölgesi İlleri'nde KOSGEB'ten Destek Alan Girişimcilerin Demografik Bilgileri*.
- OECD. (2017). *Entrepreneurship at a Glance 2017*. Paris: OECD Publishing. doi:http://dx.doi.org/10.1787/entrepreneur_aag-2017-en
- Şahin, D. (2018, 12 31). OECD Ülkelerinde Girişimcilik Faaliyetlerinin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Panel Veri Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (5:3), s. 81-90. doi:https://doi.org/10.30803/adusobed.410149
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979-1983*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. (2021). *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1973-1977*. 11 30, 2021 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı:

https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/12/Ucuncu_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1973-1977.pdf adresinden alındı

T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2014-2018*. Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı. TC Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Web Sitesi. adresinden alındı

T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2014). *Özel İhtisas Komisyonu Raporları, Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı Raporları*. 10 17, 2021 tarihinde T.C. Kalkınma Bakanlığı Web Sitesi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/10_GirisimciliginGelistirilmesi.pdf adresinden alındı

TC Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019, Temmuz). *Planlar ve Programlar - Kalkınma Planları*. 11 30, 2021 tarihinde TC Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Web Sitesi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlanı.pdf> adresinden alındı

TESK. (2020). *Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesi İstatistikleri*. 11 30, 2021 tarihinde Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Web Sitesi: <https://www.tesk.org.tr/view/mevzuat/liste.php?Guid=902743d2-11e2-11ea-9eaf-000c29b32a85> adresinden alındı

TOBB. (2020). *Kurulan/Kapanan Şirket İstatistikleri*. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Web Sitesi: <https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php> adresinden alındı

TÜİK. (2020). *Bölgesel İstatistikler*. 11 17, 2021 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu Web Sitesi: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/anaSayfa.do> adresinden alındı

Türkmen, İ., & Özkara, B. (2019). Girişimcilik Ekosistemi Açısından Türkiye Ve Oecd Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. 10. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi* (s. 570). Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi.

TÜSİAD. (2003, 02 27). *Türkiye'de Girişimcilik Raporu Özet Bulguları*. 11 12, 2021 tarihinde Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği: <https://tusiad.org/tr/component/k2/item/3587-turkiyede-girisimcilik-raporu-ozet-bulgulari?Itemid=246> adresinden alındı

**T.C. KUZEY ANADOLU
KALKINMA AJANSI**
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Bilginin Pusulası, Olgun Fikirlerin Referans Noktası

Kuzeykent Mahallesi Kayın Sokak No:9 37150 Merkez/KASTAMONU
Tel: 0 (366) 212 58 52 – Faks: 0 (366) 212 58 55

E-posta: bilgi@kuzka.gov.tr | www.kuzka.gov.tr

Kalkınma Ajansı Yayınları Bedelsizdir, Satılmaz.